

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

**ÇOCUKLUK ÇAĞINDA RUHSAL TRAVMAYA MARUZ
KALMIŞ GENÇ YETİŞKİNLERİN BAĞLANMA
BOYUTLARI VE RİSKLİ DAVRANIŞLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Buse AKYOLLU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

İstanbul – 2023

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Buse AKYOLLU

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Çocukluk Çağında Ruhsal Travmaya Maruz Kalmış Genç Yetişkinlerin Bağlanma Boyutları Ve Riskli Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 11.01.2023

Sayfa Sayısı : 81

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ

Dizin Terimleri : Ruhsal Travma: Mental Trauma
Çocukluk Çağı: Childhood
Genç Yetişkinlik: Young adulthood
Bağlanma Stilleri: Attachment styles
Riskli Davranışlar: Risky behaviors

Türkçe Özet : Araştırmada çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Gönüllü katılan 18-25 yaş arası, kadın-erkek 250 üniversite öğrencisiyle çalışma gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilere 'çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeği', 'yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri' ve 'riskli davranışlar ölçeği' kullanılarak ulaşılmıştır.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Buse AKYOLLU

T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

**ÇOCUKLUK ÇAĞINDA RUHSAL TRAVMAYA MARUZ
KALMIŞ GENÇ YETİŞKİNLERİN BAĞLANMA
BOYUTLARI VE RİSKLİ DAVRANIŞLARI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Buse AKYOLLU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAS

İstanbul – 2023

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Buse AKYOLLU

.../.../2023

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Buse Akyollu'nun "Çocukluk Çağında Ruhsal Travmaya Maruz Kalmış Genç Yetişkinlerin Bağlanma Boyutları Ve Riskli Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Esra SAVAŞ
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Aman Sado ELEMO

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 20..

Prof. Dr. İzzet Gümüş

Enstitü Müdürü

ÖZET

Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmanın olumsuz sonuçları bağlanma boyutlarına ve riskli davranışlarda bulunma düzeyine etki eden bir unsurdur. Kişilerin çocukluk çağı travmalarını yaşam boyu hatırladıkları ve fark etmeden hayatlarını bu travmalara göre şekillendirdikleri, hem bireysel hem de toplumsal etkileriyle görülmektedir. Çocuklukta yaşanan duygusal ve fiziksel travmaların etkileri kişilerin ilişki kurdukları herkesle ve özellikle de romantik birlikteliklerinde sağlıklı bağ kuramamaya, kaçınan ve kaygılı davranışlar sergilemelerine neden olmaktadır. Böylelikle kişilerin, kendi potansiyellerini ve gerçek duygularını ifade etmekte oldukça zorlandıkları ve ilişkilerinde sürekli problem yaşadıklarına dair bulgulara rastlanmıştır. Aynı zamanda bu kişilerin bağlanma boyutları kaygıdan ve kaçınmadan ne kadar uzak olursa, riskli davranışlarda bulunma olasılıklarının da o kadar düşük olduğu görülmektedir. Duygularının farkında olan ve duygularını istedikleri zaman, olması gerektiği gibi ifade edebilen kişilerin psikolojik olarak daha rahat hissettikleri ve potansiyellerini antisosyal davranışlarla ya da olumsuz duygularla yansıtmadıkları görülmektedir. Araştırma konusu bu yönden incelendiğinde önem arz etmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, bu durumu ve yaşantıları destekler niteliktedir. Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile bağlanma boyutlarının, riskli davranışlar ile bağlanma boyutlarının ve ruhsal travmalar ile riskli davranışların arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kaçınan ve kaygılı bağlanma boyutlarına sahip kişilerin medeni durumlarının bekâr olduğu, riskli davranışlarda bulunan kişilerin çocukluk çağında travmaya maruz kalma düzeylerinin diğer kişilere oranla daha yüksek seviyede anlamlı bir ilişki içinde olduğuna dair bulgulara rastlanmıştır. Araştırmanın tartışma kısmında bu bilgilere daha detaylı yer verilmiştir. Araştırma 18-25 yaş arası 150 kadın, 100 erkek olmak üzere 250 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirildiğinden sınırlıdır. Gelecek çalışmalarda daha büyük örneklemeler seçilerek, farklı gruplarla daha kapsamlı araştırmalar yapılması tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, ruhsal travma, riskli davranışlar, çocukluk çağı travmaları

SUMMARY

The negative consequences of exposure to mental trauma in childhood are a factor that affects attachment dimensions and the level of engaging in risky behaviors. It is seen with both individual and social effects that people remember their childhood traumas throughout their lives and shape their lives according to these traumas without realizing it. The effects of emotional and physical traumas experienced in childhood cause people to not be able to establish healthy bonds, to exhibit avoidant and anxious behaviors, especially in romantic relationships. Thus, there are findings that people have difficulties in expressing their own potential and true feelings and that they constantly experience problems in their relationships. At the same time, it is seen that the farther these people's attachment dimensions are from anxiety and avoidance, the less likely they are to engage in risky behaviors. It is seen that people who are aware of their emotions and can express their emotions when they want, as they should, feel more comfortable psychologically and do not reflect their potential with antisocial behaviors or negative emotions. When the subject of the research is examined from this point of view, it is important. It has been revealed that the findings obtained from the research support these situations and experiences. A significant relationship was found between childhood psychological traumas and attachment dimensions, risky behaviors and attachment dimensions, and psychological traumas and risky behaviors. It has been found that the marital status of people with avoidant and anxious attachment dimensions is single, and the level of exposure to trauma in the childhood of people who engage in risky behaviors has a higher level of significant relationship than other people. This information is given in more detail in the discussion part of the research. The study is limited as it was conducted only with 250 university students aged 18-25. It is recommended to conduct more comprehensive studies with different groups by selecting larger samples in future studies.

Keywords: Attachment, Psychological trauma, Risk behaviours, Childhood traumas

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLOLAR LİSTESİ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Problemi.....	2
1.1.1. Araştırmanın Hipotezleri.....	2
1.1.2. Araştırmanın Alt Problemleri.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ruhsal Travma.....	5
2.1.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları.....	6
2.1.1.1. Duygusal İstismar.....	7
2.1.1.2. Fiziksel İstismar	7
2.1.1.3. Cinsel İstismar.....	9
2.1.1.4. Ekonomik İstismar	9
2.2. Bağlanma.....	10
2.2.1. John Bowlby Bağlanma Kuramı	10
2.2.1.1. John Bowlby Bağlanma Kuramına Göre Erken Çocuklukta Bağlanma.....	14
2.2.2. Yetişkinlikte Bağlanma.....	136
2.2.3. Bartholomew'in Yetişkin Dörtlü Bağlanma Stili.....	137
2.2.3.1. Güvenli Bağlanma.....	18
2.2.3.2. Saplantılı Bağlanma.....	18
2.2.3.3. Kayıtsız/Kaçınmacı Bağlanma.....	18
2.2.3.4. Korkulu/Kaçınmacı Bağlanma.....	19

2.3.Riskli Davranışlar.....	15
2.3.1.Genç Yetişkinlerde Riskli Davranışlar.....	15
2.3.1.1. Alkol, Madde ve Sigara Kullanımı... ..	20
2.3.1.2. Şiddet Eğilimi.....	22
2.3.1.3. İntihar Eğilimi.....	23
2.3.1.4. Korumasız Cinsellik.....	24
2.3.1.5. Okul Terki.....	25
2.3.1.6. Olumsuz Beslenme Alışkanlıkları.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Konusu	27
3.2. Evren Ve Örneklem.....	20
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları.....	29
3.3.1. Sosyodemografik Veri Formu.....	29
3.3.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ28)	29
3.3.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)... ..	23
3.3.4. Riskli Davranışları Ölçeği Üniversite Formu (RDÖÜF)	241
3.4. Verilerin İstatiksel Analizi.....	242
3.5. Ölçme Araçlarının Normallik Ve Güvenilirlik İncelemeleri... ..	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.Bulgular.....	34
4.1.Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	34
4.2.Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	35
4.3.Ölçme Araçlarının Arasındaki İstatistiksel İlişki.....	40

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

TARTIŞMA.....	43
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
SONUÇ.....	51
ÖNERİLER.....	53
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	56

KISALTMALAR

Ç.Ç.T.Ö	:	Çocukluk Çağı Travmalar Ölçeği
R.D.Ö.Ü.F	:	Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu
SPSS	:	Statistical Package For the Social Sciences (Sosyal Bilimler İstatistik Programı)
Y.İ.Y.E	:	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırma Örnekleminin Demografik Değişkenlerinin Dağılımları.....	28
Tablo 2. Araştırmanın Ölçme Araçlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri.....	33
Tablo 3. Araştırma Ölçme Araçlarının Ortalama Skorları.....	33
Tablo 4. Cinsiyet Ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları.....	35
Tablo 5. Medeni Durum ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları.....	36
Tablo 6. Anne Eğitim Durumu ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları ile Standart Sapmaları.....	37
Tablo 7. Baba Eğitim Durumu ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları.....	39
Tablo 8. Araştırma ölçme araçlarının birbirleri arasındaki istatistiksel anlamlı ilişkileri.....	42

ÖNSÖZ

Kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Esra Savaş'a desteği ve emeklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Dr. Öğr. Üyesi Aman Sado Elemo ve Dr. Öğr. Üyesi Fatih Bal hocalarıma katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazım dönemim boyunca yanımda olan, beni motive eden sevgili dostlarıma ve aileme sonsuz teşekkürlerimle.

Buse AKYOLLU

GİRİŞ

Araştırma kapsamında çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış 18-25 yaş arası genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çocukluk çağında travmaya maruz kalmanın etkilerinin hayat boyu sürdüğü bilinmektedir, bu noktada travmalar ve travmalara bağlı olumsuz etkenlerin araştırılması önem arz etmektedir. Bu etkilerden, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutları ile gençlerin riskli davranışlarda bulunmaları ele alınarak aralarında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma için hazırlanan hipotezler; çocukluk çağı travmalarının bağlanma boyutlarıyla ilişkisi vardır, bağlanma boyutları ve riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki vardır, çocukluk çağı travmaları ve riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki vardır şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, araştırmaya hipotezlerini anlamlı bir farkla doğrular niteliktedir. Anne-baba eğitim durumları dışında hipotezlerin tamamında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma 18-25 yaş arası, 150'si kadın, 100'ü erkek toplam 250 üniversite öğrencisiyle sınırlıdır. Verileri toplamak için anket yöntemi kullanılmıştır, anketler google docs üzerinden oluşturulmuş ve link halinde gönüllülerle paylaşılmıştır. Araştırmaya katılan gönüllülerin tamamının anket sorularına doğru cevaplar verdiği varsayılmıştır. Araştırma; araştırmanın özellikleri, kuramsal çerçeve, yöntem, bulgular, tartışma olarak 5 kısımdan oluşmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1. Araştırmanın Konusu

Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi.

1.1. Araştırmanın Problemi

Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış 18-25 yaş arası genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.1.1. Araştırmanın Hipotezleri

H0: Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H2: Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H0: Bağlanma boyutları ve riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H3: Bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

Cinsiyet değişkeni ile ölçme araçları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Medeni durum ve ölçme araçları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Anne-baba eğitim düzeyi ile ölçme araçları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış 18-25 yaş arası genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasında bir ilişkisinin olup olmadığını araştırmak ve sunulan hipotezlerin doğrulanabilir ya da yanlışlanabilirliğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmanın bağlanma boyutlarıyla, bağlanma boyutlarının ise riskli davranışlarla ilişkisini araştırmak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu zamana kadar çocukluk çağı ruhsal travmaları, bağlanma stilleri, riskli davranışları üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırma sadece 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerini kapsamaktadır. Tezin probleminin çözümlenmesiyle araştırma sonucundan elde edilen verilerin, üniversite öğrencileriyle yapılacak benzer çalışmalara akademik olarak kaynak olabileceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Çalışmanın yapıldığı örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

Örneklem grubunun anket sorularını doğru içtenlikle cevapladığı varsayılmıştır.

Araştırmanın geçerliliği doğru varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler katılımcıların verdiği cevaplarla sınırlıdır.

Araştırma, İstanbul'da yaşayan Türk etnik kökenli 18-25 yaş arası üniversite öğrencisi genç yetişkinlerle sınırlıdır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler, ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Araştırma, Covid-19 salgınının oluşturduğu koşullarıyla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ruhsal Travma

Ruhsal travma tanımsal olarak incelendiğinde, kişi üzerinde çaresizlik duygusu yaratan, kişiyi derinden sarsan, dehşet içinde bırakan ani ve beklenmedik olaylara maruz kalma sonucu oluşan olumsuz etkiler olarak adlandırılmaktadır. (Kokurcan & Özsan, 2012,s.20) Travma terimi, Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından normal insan deneyiminin dışında gelişen olaylar olarak tanımlanmaktadır.

Bu olağan dışı durumlar deprem, trafik kazası, yangın, tacize yada tecavüze uğramak olarak örneklendirilebilir. (Sargın & Aktan, 2016,s.6) Yaşanan olayların travmatik deneyimler olarak değerlendirilebilmesi için kişinin çaresizlik hissetmesi, fiziksel bütünlüğünün tehdit altında olması, aşırı korku duyması gibi etkenlerden söz edilmektedir. (Doğan, 2021) Travmalar, insanlık tarihi kadar eskidir ve insanın olduğu her yerde travmaların da olacağı ön görülmektedir. Travmatik olayların ve travmaların sonuçlarının dönemin şartlarına göre şekil alan ve kendini tekrarlayan olgular oldukları açıkça görülmektedir. (Akcanbaş, 2022, s.1) Ruhsal travmaya maruz kalmış kişilerin çoğunlukla dünyanın güvensiz bir yer olduğunu ve tahmin edilemeyecek şeyler yaşayarak sonuçlarına katlanıldığını düşündükleri, kimi travma mağdurlarının ise yaşamının anlamsız olduğu gibi düşüncelere sahip oldukları bilinmektedir. İnsanların yaşadıkları olaylardan etkilenme düzeyleri farklı farklıdır, her travma herkeste aynı etkiyi göstermemektedir. (Özer, 2017, s.106)

2.1.1. Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları

Çocukluk çağı ruhsal travmaları, kişilerin 18 yaşından önce maruz kaldığı cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar ve duygusal ihmali kapsamaktadır. Bunlarla birlikte anne-babanın ölümü, anne-babadan ayrı kalmak, zorunlu göçler, şiddete tanıklık etmek ve şiddete maruz kalmak gibi etkenler ve çeşitli kazalar; deprem, yangın, sel felaketleri gibi doğal afetler yaşamak şeklinde tanımlanmaktadır. (Herman'dan çev. Tosun,2021) 18 yaşın altındaki çocuklara uygulanan fiziksel, duygusal, zihinsel olarak zedeleyici her türlü davranışa istismar; onları beslenme,

bakım, gözetim, eğitim gibi temel ihtiyaçlarından mahrum bırakmak ise ihmal olarak adlandırılmaktadır. (Demirkapı, 2013, s.1)

Çocukluk döneminde ‘örnek gösterilecek çocuk’ olarak yetiştirilmek, çocuğun ebeveynleri tarafının kısıtlanması, duygusal destekten ve şefkatten yoksun aile ortamında büyümek ve sevildiğini hissetmemek de travmatik etkiler oluşturabilmektedir. Bu yaşantıların travmatik etki oluşturmasının derecesi herkeste aynı olmadığı gibi bazı ruhsal travmalar, fiziksel travmalar kadar etkili ve yaşam boyu iz bırakıcı olmakta, kişinin yaşamı boyunca etkilerini sürdürmektedir. Kişinin yaşına, içinde büyüdüğü aile ortamının koşullarına ve olumsuz yaşantılarına bağlı etkilerin travmatik bir sürece dönüşebileceği unutulmamalıdır. (Çelik & Hocoğlu, 2018,s.696)

Çocukluk çağında olumsuz durumlarla baş etmeye çalışmak ve yaşanan olumsuz olaylarla mücadele ederken içinde bulunduğu durumu anlamlandırmaya çabalamak oldukça zordur. Her çocuk kendi duygusal durumuna, yaşına ve dünyayı algılayış biçimine göre travmalardan etkilenir ve kendine özgü tepkiler vermektedir. (Oflaz, 2015,s.47)

Çocuk istismarlarının altında yatan psikolojik mekanizma ise yetişkinlerin kendilerinde katlanamadıkları ve onlar için acı verici olan duygularını çocuklarına yansıtarak, bu duyguları savunmasız olan başka bir bedende kontrol etmeye çalışmaları ve bu duygudan kurtulmak istemeleridir. Çocukluk çağı ruhsal travmaları kişilerin yaşam kalitesini, insan ilişkilerini bozmaktadır. Çözümlemeyen çocukluk çağı travmaları kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Yaşanan travmaların etkisi kişinin düşünce tarzında, bireysel ve sosyal ilişkilerinde ve tüm yaşantısında etkilerini sürdürmekte, kişi bunu fark edene kadar kendini tekrar etmektedir. (Öztürk, 2018,s.92)

2.1.1.1. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, çocukların ve gençlerin ruhsal olarak olumsuz etkileyen tutumlara ve olumsuz davranışlara maruz kalmaları, gerek duydukları sevgi ve ilgiden yoksun bırakılmaları, bilimsel ve toplumsal bazı şartlara göre psikolojik olarak olumsuz etkilenmeleri olarak açıklanmaktadır. (Sertler, 2002,s.14) Bu tür olumsuz davranışlar ve yaklaşımlar çocukların üzerinde güç sahibi anne babaları, öğretmenleri, tanıdıkları ya da tanımadıkları yaşça kendinden daha büyük bazı kişi ya da kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Yaşanan bu olumsuz deneyimler çocuk tarafından

unutulmamaktadır. Duygusal istismara maruz kalan çocuklarda, fiziksel bulgulara rastlanmadığı için bu sürecin çocuklar üzerinde ne kadar yıkıcı ve acı verici deneyimler oluşturduğunu anlayabilmek her zaman kolay değildir. (Polat, 2021,s.20) Duygusal istismara uğrayan çocuklarda, zihinsel kapasitelerinin sağlıklı olduğu halde dikkat eksikliği ve öğrenme güçlüğü gibi problemler görülebilmekte, çocuğun okul başarısı da olumsuz etkilenebilmektedir. Çocuğun duygusal istismara uğraması sonlandığında bile istismarın etkileri sürmektedir. Bu çocuklarda ailelerinden uzaklaşma ya da aşırı bağımlı olma, kendini değersiz hissetme, öz güven problemleri, uyumsuz davranışlar sergileme ve şiddete eğilimli olma gibi durumlarla karşılaşılabilir. (Traşçı & Gören, 2007,s.72)

2.1.1.2. Fiziksel İstismar

18 yaş altı kişilerin anne babası ya da bakım veren başka kişiler tarafından sağlığı riske atılarak fiziksel şiddete uğratılması, yaralanması ve ya yaralanabileceği durumlara maruz kalmasıdır. Fiziksel istismar elle, her hangi bir objeyle, ısıtarak ya da yakılarak yapılabilen her türlü şiddet davranışını kapsamaktadır. (Taner & gökler, 2004,s.83) Bu istismar şekli anlaşılması ve fark edilmesi en kolay olanıdır, dolayısıyla erkenden müdahale edilebilmektedir ancak çocuğun ruhsallığında bıraktığı travmatik izler yetişkinliğinde de etkisini sürdürmeye devam etmektedir. (Kulaksızoğlu, 2020,s.143) Fiziksel istismara uğrayan kişinin yetişkinliğinde yaşadığı olumsuz süreçler ve ruhsal patolojiler, içinde yetiştiği ailenin, sosyal ve kişisel geçmişinin sürdürdüğü etkilerin sonuçlarıdır. (Pahlı,2020,s.63) Çocukluk döneminde şiddete maruz kalmaya bağlı olarak ciddi kişilik problemleri görülebilmektedir. Bu kişiler kendi çocuklarına karşı da öfkeli ve saldırganca davranışlarda bulunmaktadır. Şiddet davranışı etkilerini kuşaktan kuşağa sürdürmektedir. (Özmen, 2004,s.30)

2.1.1.3. Cinsel İstismar

Cinsel istismarın tanımı yapılırken, ‘cinsel gelişim süreci henüz tamamlanmamış çocuk ve ya da adolesanın, bir yetişkin tarafından cinsel gereksinimleri karşılanmak üzere güç kullanılması, tehdit edilmesi, kandırılmasıdır.’ İstismar eğer çocukla kan bağı olan biri tarafından gerçekleştiriliyorsa ensest olarak adlandırılır. (Aktepe,2009,s.97) Cinsel istismar kavramı çocukları hedef alan ve giderek yaygınlığı artan bir durumdur. Çocuklar kendini koruyabilecek güce ve farkındalığa sahip

olmadıkları için istismara açık, savunmasız görülmekte ve cinsel istismara maruz kalarak mağdur olabilmektedirler. (Demirel & Atalar, 2017,s.223) Çocuk ve erişkin kişi arasındaki ilişki ve temas, erişkinin cinsel arzu veya istekleri için kullanılmışsa, çocuğun istismarı söz konudur. (Küçükkaraca & Albayrak, 2016,s.87) Cinsel istismarın türleri farklı farklı sınıflandırılmıştır. İstismarın şekli saldırının tipine göre farklılıklar göstermektedir.

Cinsel istismarın türleri iki ana başlık altında incelenebilmektedir. (Günçe, 1991,s.127)

1. *Fiziksel Temas Olmadan Yapılan Cinsel İstismar:*

a) *Sözel İstismar:* cinsellikten bahsetmek, erotik konuşmalar yapmak, sözlerle cinsel uyarım oluşturmaya çalışmak ve çocuk bu tarz konuşmaları anlamlandıramayacağı için onu şaşırtarak şok etkisi yaratmak istenmesidir. Sözel istismar telefon aracılığıyla da yapılabilmektedir.

b) *Teşhircilik:* bu kişiler karşı tarafa cinsel organını göstererek, soyunarak, kendi bedenini teşhir ederek şaşkınlık yaratmaktan haz almaktadırlar. Bunun için çoğunlukla daha korumasız ve savunmasız gördükleri çocukları ve ergenleri hedef alırlar. Teşhirciliğe maruz kalan çocuk ve gençlerin bu olayı travmatik bir olay olarak deneyimlemeleri ve gelecekte hatırlamaları yüksek olasılık taşımaktadır.

c) *Röntgencilik:* kişinin, karşısındaki kişi ya da kişilerin cinsel eylemlerini, soyunmalarını, ev içindeki özel hallerini fark ettirmeden izlemesi ve bu durumdan haz almasıdır. Özellikle çocuklar röntgencilığe maruz kaldıklarını anlayamazlar ve bu konuda istismara açık durumdadırlar.

d) *Cinselliği izlettirmek:* çocukların yetişkin cinselliğine şahit olması durumudur. Bu durum isteyerek ya da istemeden de yaşanabilmektedir. İstismarcı tarafından bilerek ve isteyerek çocuğa çeşitli pornografik görüntüler izlettirmek ya da cinsel birlikteliği canlı izlettirmek olarak görülebilmektedir.

2. *Fiziksel Temasin Yer Aldığı Cinsel İstismar*

a) *Cinsel organlara dokunmak*: yetişkin kişi tarafından çocuğun bedenine ve cinsel organlarına dokunarak cinsel haz almayı amaçlamasıdır. Bu istismar biçimi çocuk için en travmatik ve fark edilmesi kolay olan istismar biçimidir. Cinsel istismar türleri, oral bölge ve genital bölge, rektal bölge ve genital bölge, genital bölge ile genital bölge ve el ile genital bölgelere temas ederek gerçekleştirilmektedir.

b) *Şiddet uygulayarak yapılan istismar*: tecavüz etmek, vahşice katletmek gibi durumları içermektedir. Tecavüze uğrayan çocuk eğer hayatta kaldıysa, yaşam boyu devam edecek bazı etkileri olacaktır. Çeşitli psikolojik desteklerin gerekeceği zor bir tedavi sürecinden geçmesi gerekmektedir. (Aydemir, 1994,s.10)

Çocuk istismarı evrensel bir problemdir. Yaygınlık derecesi ve türleri toplumlara göre farklılıklar gösterse de her yerde çocuk istismarı vakalarına rastlanmaktadır. (Ünal, 2008,s.14)

2.1.1.4. *Ekonomik İstismar*

Çocukların ruhsal, bedensel, duygusal gelişimini olumsuz etkileyen, para karşılığı olmadan ya da düşük ücretlerle çalıştırılmalarına ekonomik istismar denilmektedir. İsteyerek ya da zorla çalışarak ekonomik istimara uğrayan çocukların hakları ihlal edilmektedir. Sokakta yaşayan ve ailesinin maddi durumu kötü olan yoksul çocuklar, ailesiyle birlikte göç etmek zorunda kalmış çocuklar; ekonomik istismar açısından daha fazla risk altındadırlar. (Aydın,2019,s.60) Çocukların işverenler tarafından daha kontrol edilebilir, söz geçirilebilir olmaları, yetişkinlere göre daha az talepkar ve daha az haklarını savunabilir olmaları ekonomik istismara uğramalarındaki önemli faktörlerden birkaçıdır. (Aktay, 2020,s.175) Yaşının gerektirdiği şekilde hayatını sürdüren ve eğitimine devam eden çocuklarla, uygunsuz yerlerde çalıştırılan çocukların gelişim düzeyleri arasında farklar vardır. Ekonomik istimara uğrayan çocukların gelişim düzeyleri diğer çocuklara göre daha geride kalmaktadır. (Yalçın, 2011,s.41) Bu çocuklar çalışma ortamlarında akranlarıyla birlikte olmadıkları gibi ailelerinin gözetimi ve koruması altında da değildirler. Bu

durum onları her türlü istismara ve tehlikeye daha da bir açık hale getirmektedir. (Yaman & Atamtürk, 2013,s.84) Çalıştırılarak istismara uğrayan çocuklar fiziksel, duygusal ve zihinsel olarak olumsuz etkilenmekte sigara, alkol, yasaklı madde gibi çeşitli kötü alışkanlıklar edinebilme riskiyle de karşı karşıya kalmaktadırlar. (Yılmaz & Bayat, 2005,s.43)

2.2. Bağlanma

Bağlanma kavramı uzun yıllardır incelenmeye devam eden insanların gelişim sürecini etkileyen önemli bir konudur. (Morsümbül & Çok, 2011,s.555) Bağlanma kuramı, çocuk psikiyatristi olan John Bowlby tarafından ortaya koyulmuştur. Anne yoksunluğu üzerine yaptığı çalışmalardan yola çıkarak bağlanma ile ilişkili araştırmalar yapmıştır. Anneyi, bebek için hayati önem taşıyan ‘güvenli üs’ olarak değerlendirmiştir. (Yıldız,2012,s.4) Bağlanma, çocuğun bakım verenleriyle, özellikle de annesiyle kurduğu ilişkide yakınlık kurması ve duygusal bağ oluşturmaktır. (Kesebir ve ark., 2011,s.322) Bebeklik evresinde duygusal gelişim sürecinin sağlıklı olabilmesi için anne-baba ile kurulan bağ büyük önem taşımaktadır. Bebek, bakım verenlerine yönelerek, onlardan geri bildirimler bekler, bağlandığı kişinin varlığını hissederek güvende olduğunu bilmeye ihtiyaç duyar. Bu güven duygusunun yarattığı olumlu etkiyle de rahatlamış hisseder. (Soysal ve ark.,2005,s.89) Bireylerin sağlıklı kişilik geliştirebilmeleri için bebeklikte kurulan bağlanma stiline niteliği önem taşımaktadır. Bireylerin bağlanma şekilleri hayatlarını şekillendiren ve ilişkilerinin niteliğini belirleyen önemli bir faktördür. (Evirgen & Gözün, 2018,s.2447)

2.2.1. John Bowlby Bağlanma Kuramı

Bağlanma üzerine ilk açıklamalar 1958 yılında John Bowlby tarafından yapılmıştır. Bebeklik döneminde bakım veren ile kurulan ilişkinin öneminden söz eden Bowlby, bebek ve bakım veren arasındaki bağın etkilerinin yetişkinlik döneminde de devam ettiğini öne sürmüştür. Bebeklerin bağ kurduğu kişiye karşı yakın olma isteklerini ve onlardan ayrı kaldıklarında stres tepkileri verdiklerini, üzüldüklerini çalışmalarında ortaya koymuştur. (Öztürk ve ark.,2020,s.64) Darwin’ci görüşlerden etkilenen Bowlby, yakın ilişkilerde evrensel bir benzerlik olduğunu öne sürmüştür. Bebeklerin annelerine verdiği tepkileri inceleyerek, ağlama, gülümseme, emme,

izleme, taklit etme gibi davranışların sosyal ilişkileri oluşturan ilk basamaklar olduğunun üzerinde durmuştur. (Yıldızhan,2017,s.68) Bowlby bu etkileri açıklarken, sağlıklı iletişim kurmanın, sevgi ve şefkat göstermenin bebeğin gelişim sürecinde oluşturduğu olumlu etkilerden bahseder. Bebek ve bakım veren arasında geçen bu olumlu iletişim sonucunda bir bağ gelişir. Bu bağın bebeğin çocukluğunda, ergenliğinde ve yetişkinlik döneminde; fiziksel, duygusal, zihinsel gelişimini ve sosyal ilişkilerini düzenleyici etkilerinin önemine dikkat çeker. (Crenshaw'den çeviren Bıyıklı, 2019,s.129) Ona göre bağlanma, bebek için hayati önem taşımaktadır. Darwin'ci yaklaşımın etkileriyle hayvanlar üzerinde gözlemler yapmıştır, annesinin yanından ayrılmayan hayvanların hayatta kalma olasılıklarının daha yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Buradan yola çıkarak insanların bağlanma stillerinin daha işlevsel yönleri olduğunu vurgulamaktadır. Bebeğin dış dünyadan sıyrılıp bakım vereninin yanına giderek güvende hissetmesi, hayatta kalabilmesi için fiziki ihtiyaçlarının karşılanması ve sevildiğini hissederek 'güvendeyim' duygusunu geliştirebilmesi mümkündür. Aksi halde öz saygı ve öz şefkatin gelişmediği durumlarda çeşitli ruhsal bozukluklar ve patolojilerin görülebildiğini öne sürmüştür. (Tüzün & Sayar, 2006,s.27) Bowlby'e göre gelişim sürecini sağlıklı yaşamış bebeklerin, çocukluklarında bakım verenleriyle, yetişkinliklerinde ise ilişkilerinde duygusal bağ geliştirmekte zorlanmadıkları ve oluşturdukları bağı döngüsel biçimde hayat boyu sürdürdükleri görülmektedir. (Bowlby'den çev. Nirven,2021,s.54) Bağlanma kuramına bakıldığında, bağlanmanın insanlar üzerindeki etkilerini sadece bebeklik döneminde değil, kişinin tüm hayatında ve ilişkilerinde sürdürdüğü görülmektedir. (Nacar & Gökkaya, 2019,s.51)

2.2.1.1. John Bowlby'nin Bağlanma Kuramına Göre Erken Çocuklukta Bağlanma

Bowlby'nin bağlanma kuramını laboratuvar ortamında deney ve gözleme dayalı olarak araştıran Mary Ainsworth bağlanma kuramını sadece teori olmaktan çıkarmıştır. (Dalgar ve ark. 2020,s.87) Ainsworth, bebeğe bakım verenlerin, ona dünyayı keşfedeceği güvenli bir ortam sunmaları gerektiği üzerinde durmuş, bağlanılan figür ya da kişinin çocuğun dünyayı oradan keşfedeceği güvenli bir yer olması gerektiğini sunarak formüle etmiştir ve arkadaşlarıyla birlikte laboratuvar ortamında çeşitli çalışmalar yapmışlardır. Araştırma süresince bazı bebekler

annelerinden ayrılmış, sonrasında yeniden bir araya getirilmişlerdir. Yaptıkları bu çalışmada farklı bağlanma türleri olduğunu keşfederek üç farklı bağlanma stilini ortaya koymuşlardır. (Demirağ, 2017,s.78)

2.2.1.1.1. Güvenli Bağlanma

Annelerine güvenli bağlanan bebekler, onlarla bir aradayken çevreyi gözlemlemeyi ve başkalarıyla iletişim kurmayı da ihmal etmemektedirler. Anneleri yanlarında olmadığı ya da kısa süreliğine yanlarından ayrıldığında büyük tepkiler vermez, çok fazla ağlamazlar. Çevrelerine duydukları ilgi ve iletişim devam etmektedir. Anneleri yanlarına geldiğinde olumsuz tepkiler vermeden, onu gördüklerine sevinerek iletişim kurmaya devam ederler. (Keskin & Çam,2007,s.151)

2.2.1.1.2. Kaygılı Bağlanma

Annelerine kaygılı bağlanan bebekler, onların yanından ayrılmazlar, ayrılmasına da müsaade etmezler. Çevrelerindeki insanlarla iletişim kurmak istemezler, dikkatlerini sadece annelerine verirler. Anneleri yanlarından ayrıldığında ağlayarak tepki verir ve sakinleşemezler, anne geri döndüğünde de ağlamalarını sürdürürler, ona karşı güven duymak konusunda kararsızlardır. Bu kararsızlıkla annelerine sarılıyorken, diğer yandan ağlamaya ve onu itmeye devam eden tepkiler gösterebilmektedirler. (Kesebir ve ark. 2011,s.327)

2.2.1.1.3. Kaçınmacı Bağlanma

Kaçınan bağlanan bebekler, özgür bebeklerdir. Annelerinin yanlarında olması onlar için çok fazla şey ifade etmemektedir. Onlar anneleriyle ilgilenmek yerine çevreleriyle iletişim halindedirler. Anneleri yanlarından ayrıldığında tepki vermezler, yanlarına geri döndüğü zaman da o an yaptıkları eylemi sürdürmeye devam ederler. Bir tür savunma mekanizması göstererek annelerinden bağımsız olduklarını ifade etmektedirler. (Ainsworth ve ark.,2015,s.128)

2.2.2.Yetişkinlikte Bağlanma

John Bowlby'e göre bağlanma kavramı, yalnızca bebeklik döneminde yaşanan bir süreç değildir. Kişinin bebekliğinde bağlanma figürüyle geliştirdiği bağ ve sahip olduğu bağlanma tarzı, erişkin hayatında da etkilerini sürdürmeye devam etmektedir. Romantik ilişkilerinde yaşadığı sorunlar, bazı ruhsal patolojiler, sosyal ilişkilerde sorun yaşama ve ruhsal değişkenlikler gibi pek çok olumsuz durumun gelişmesine neden olabilmektedir. (Vardar, 2019,s.26)

Yetişkin bağlanma stilleri ile bebeklik dönemi bağlanma stilleri arasında farklar bulunmasına rağmen, ikisinin de işlevinin aynı olduğu görülmektedir. Yetişkinler de tıpkı bebekler gibi bağ kurdukları kişiye güvenmek ve onunlayken rahatlamış hissetmek isterler. Hayatlarında bir problemle karşılaştıkları zaman ise, bağ kurdukları kişinin desteğini alırlar, ona ulaşamadıkları zamanlarda neden yanında olmadığını sorgulamaktadırlar. (Subaşı, 2020,s.151) Yetişkin bağlanma stilleri ve ikili ilişkiler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı araştırılan çalışmalarda, partnerine güvenli bağlanan kişilerin değer görmeye layık olduklarını ve sevimliyi hak ettiklerini düşündükleri, dolayısıyla ilişkilerine ve partnerlerine de pozitif yaklaştıkları görülmüştür. Güvensiz bağlanan kişilerin ise, partnerleriyle yakınlık kurmaktan kaçındıkları veya sürekli partnerlerini ve ilişkilerini düşündükleri görülmektedir. (Solmuş, 2010,s.345) Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler ise, romantik ilişkilerinde ve çevreleriyle kurdukları ilişkiden rahatsızlık duymamaktadırlar. Kendilerine ve diğer insanlara dair algıları olumludur. Terk edilme kaygısı yaşamazlar ve romantik ilişkilerinde rahat davranmaktadırlar. (Ainsworth & Bowlby, 1991,S.337)

2.2.3. Bartholomew'in Yetişkin Dörtlü Bağlanma Stili

Bartholomew ve Horowitz (1991) dörtlü bağlanma modelini ortaya çıkarabilmek için psikoloji bölümünde eğitim gören 18-22 yaş aralığında kadın ve erkeklerden oluşan 77 genç yetişkin üniversite öğrencisi üzerinde bu modeli deneyerek, yetişkinlerin bağlanma stillerini açıklayabilen bir yöntem olduğunu ortaya koymuşlardır. Dörtlü bağlanma stilini, korkulu, kayıtsız, saplantılı ve güvenli olarak oluşturmuşlardır. (Antalyalı ve ark. 2017,s1682) Bartholomew'e göre bağlanma şekilleri, kişinin romantik ilişkilerinde doyum oranlarını ve ikili ilişkilerinde

yaşadıkları olumsuzlardan etkilenme düzeyleri ile olumsuz durumlarla baş edebilme yöntemlerinde oldukça etkili olmaktadır. (Kuyumcu, 2011,s.61)

2.2.3.1. Güvenli Bağlanma

Bebekliğinde güvenli bağlanan kişiler, yetişkin yaşantılarında bunun faydalarını görürler. Güvenli bağlanan kişilerin çevreleriyle daha yapıcı ilişkiler geliştirdikleri ve insanlara karşı pozitif yaklaşımları görülmektedir. Kendilik algıları olumlu olduğu için karşısındaki kişilerin duygu düşüncelerini, ihtiyaçlarını umursamaktadırlar. (Thompson, 2006,s113) Güvenli bağlanan kişiler karşı tarafla yakın ilişkiler kurarken kendi bireyselliklerinden vazgeçmezler. Özgüvenleri yüksektir ve her ortamda kendilerini rahatça ifade edebilmektedirler. (Berber, 2018) Bu kişiler kendi duygularını karşı tarafa açmaktan, onlarla bağ kurmaktan keyif alırlar. Kötü hissettiklerinde yardım almaktan kaçınmazlar, duyguları konusunda paylaşımcı ve dengelilerdir.

2.2.3.2.Saplantılı Bağlanma

Saplantılı bağlanan kişiler özgüven duygusu zayıf, öz değerlilik algıları düşüktür. Çoğu zaman kendilerini seilmeye değer bulmazlar. Fikirlerini veya kendi varlıklarını onaylatma, kanıtlama isteği duyduklarından, seçtikleri kişiyle saplantılı şekilde bağ kurarlar ve her koşulda onayını alabilmek için ona bağımlı hale gelirler. (Majidova & İpek, 2020,s.61)

2.2.3.3.Kayıtsız/Kaçınmacı Bağlanma

Kayıtsız bağlanan kişiler kaçınan davranışlarda bulunurlar. Özgürlüklerine çok düşkün olduklarından özellikle romantik ilişkilerinde, ilişkinin gerektirdiği sorumlulukları almaktan kaçınırlar ve sık sık geri çekilme eğilimindedirler. (Şahin & Yaka, 2010,s.66) ikili ilişkilerinde kayıtsız ve kaçınan davranmalarının nedeni olarak reddedilme korkusunun olabileceği varsayılmaktadır. (Kışlak & Çavuşoğlu, 2006,s.63) Kayıtsız bağlanan kişilerin verdikleri tepkiler genellikle kaçınanlık, inkâr etme, umursamama, öfkelenme, mükemmeliyetçiliği arama gibi savunma mekanizmaları olduğu görülmektedir. (Kuyumcu, 2011,s.61)

2.2.3.4. Korkulu/Kaçınmacı Bağlanma

Korkulu kaçınan bağlanan kişiler, kendilerine ve diğer insanlara dair olumsuz algıları olan kişilerdir ve kendilik değerleri oldukça düşüktür. Sevilmeye ve değer görmeye layık olmadıklarına dair düşüncelere sahiplerdir, bu sebeple yakın ilişkilerden kaçınırlar ya da bir ilişki içine girdikleri zaman problemler yaşarlar. Romantik ilişkilerde bulunmak istemezler, böylece terkedilmemeyi garantiye aldıklarını düşünmektedirler. (Çalışır, 2009,s.244)

2.3. Riskli Davranışlar

2.3.1.Genç Yetişkinlerde Riskli Davranışlar

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) yaptığı tanımlamada “ergenlik dönemi 10 ile 19 yaş arasını, gençlik dönemi ise 20 ile 25 yaş aralığındadır.” (Korkmazer ve ark. 2021,s.137) Gençler 18-22 yaşlarında üniversite öğrencisi olmakta, bu süreçte kişilik ve karakteristik özellikleri gelişmektedir. Kendi kararlarını kendi başlarına alabildikleri gibi, kararlarının getirdiği sorumlulukları alabilmeyi de öğrenirler. Deneyim kazanırken riskli ve zararlı davranışlarda bulunabilirler. Kimi zaman yanlış kararlar alarak, sağlıklarına zarar verebilecek çeşitli alışkanlıklar edinebilmektedirler. (Evren,2008,s.21) Olumsuz davranışlarda bulunmak genç yetişkinlerin yaşam kalitesini ve iyi olma durumlarını olumsuz etkileyerek risk oluşturabilmektedir. (Alikaşifoğlu, 2008,s.55) Sigara, alkol, yasaklı madde kullanımı, şiddete eğilim, korumasız cinsellik, sağlıksız beslenme gibi birçok duruma dolaylı ya da dolaysız olarak başvurabilmekte ya da maruz kalabilmektedirler. (Erbay & Kolburan,2018,s.28) Riskli davranışlar, aile içi şiddete maruz kalmış, yeterli ilgi görememiş, ailesi tarafından ihmal edilmiş, yanlış tutumlara maruz kalmış gençler için daha fazla risk alanı oluşturmaktadır. (Bulut & Akbaş,2012,s.339) Gençler, kimi zaman riskli davranışları problem olarak değil çözüm olarak değerlendirebilmekte ve bu durumu normal karşılayabilmektedirler. (Türkiye Üreme Sağlığı Programı, 2007)

2.3.1.1.Alkol, Madde ve Sigara Kullanımı

Madde kullanımı ve madde bağımlılığı ruhsal ve fiziksel sorunlar oluşturmaktadır. Bunlar sigara ile başlayarak alkolle devam eder ve sonrasında psikoaktif maddeler gelmektedir. (Öztürk & Uluşahin, 2020,s.352) Sigaraya

başlamanın yaşı oldukça düşüktür, içimi ve ulaşılması kolay olduğundan en çok sigara tercih edilmektedir. (Özer, 2003,s.2) Farklı ve havalı görünmek isteyen gençler, sigarayı büyümenin ve aykırı olmanın göstergesi olarak yorumlamaktadırlar. Ne kadar kontrol edilebilir gibi dursa da sigara bağımlılığa yol açmaktadır. (Kulaksızoğlu,2001,s.8) Sigara kullanan kişilerde, psikoaktif madde ve alkol kullanımına daha fazla rastlanmaktadır. (Ulukoca ve ark.,2013,s.230) Alkol ve psikoaktif madde kullanımına da tıpkı sigara gibi merak ederek ve deneyerek başlanmaktadır. Özellikle psikoaktif madde kullanımı gençlere heyecan verici ve merak uyandırıcı geldiğinden ciddi riskler teşkil etmektedir. (Koroğlu & Güleç, 1997,s.302) Eğlenmek, sosyalleşmek ve duygusal boşluklarını doldurmak amacıyla ve problemlerinden uzaklaşmak için psikoaktif madde kullanmayı deneyen gençler olduğu görülmektedir. (Çakıcı ve ark., 2009,s.42) Riskli davranışlar üzerine yapılmış Dünya geneli bir araştırmada, alkol kullanımının gençlerde çok sık rastlanılan ve ‘gençlik problemi’ olduğu varsayılan bir durum olduğundan bahsedilmektedir. Gençlerin içinde yaşadığı aile, çevre, toplum ve kültürel normların içki tarzını, içme şeklini, ne kadar fazla içtiğini ve hangi zamanlarda içmeyi tercih ettiğini yakından etkilediği gözlemlenmiştir. Ergenlik ve genç yetişkinlik evresinin alkol kullanımı açısından ne kadar önemli olduğu böylece ortaya çıkmıştır. (Arıcı & Yaman, 2021,s.73) Alkol sigara ve psikoaktif madde kullanımındaki sıralama genellikle, sigara, alkol, esrar, madde kullanımı olarak devam etmektedir ve cinsiyete göre farklılıklar gösterebilmektedir. Ergenlik evresinde meraktan denenen sigara veya alkolün ilerleyen zamanlarda psikoaktif madde kullanımına zemin hazırladığı bilinmekte, gencin böyle bir eğilimi varsa risk seviyesi artmaktadır. (Görgün, 2009,s.42)

2.3.1.2.Şiddet Eğilimi

Dünya sağlık örgütü şiddetin tanımını, “bireyin direk kendine, bir başkasına ya da bir gruba karşı kasten fiziksel güç ve kuvvet uygulayarak yaralama, öldürme, psikolojik şiddet uygulaması veya yoksunlukta bırakması durumudur.” Olarak yapmıştır. (Yönet ve ark. 2016,s.370) Pek çok genç çözüme ulaştıramadıkları problemlerle karşılaştıklarında şiddete başvurabilmektedirler. Özellikle ergenlerin bir arada eğitim gördüğü okullarda şiddet vakalarına çokça rastlanmaktadır. (Uysal & Bayık 2009,s.22) Üniversitelerde ise farklı kültürlerden, inanışlardan, görüşlerden ve farklı bölgelerden gelen birçok genç aynı ortamları paylaşmaktadır. Bu durum bireysel

gelişimleri açısından çok fazla yarar sağladığı gibi anlaşmazlıklara ve şiddete eğilim göstermelerine ya da şiddet içeren ortamlarda bulunmalarına da sebep olabilmektedir. (Adıbelli & Özkan, 2020,s.242) Genç bireylerin öfkelerini ifade ediş şekilleri, öfke dereceleri ve öfke kontrollerinin davranış biçimlerini etkilediği görülmektedir. (Aygen & Açık, 2014,s.9) Şiddete eğilimi olan gençlerin kişisel özellikleriyle birlikte, çocukluk yaşantıları, model aldığı kişilerin etkileri, duygusal ve psikolojik süreçlerinin yaşadığı olayları yorumlamasında ve anlamlandırmasında etkili olacağı unutulmaması gereken faktörlerdendir. (Işıl Çetin, 2016,s.78)

Ataerkil bir çevrede büyümüş olan gençlerin cesur görünmek adına daha fazla şiddete eğilimli oldukları bilinmektedir. Şiddet kültürüne yabancı olmayan gençler, uyuşmadıkları her hangi bir konuda çözüm olarak şiddete başvurabilmektedirler. Şiddet eğilimi olan kişilerin, kendi ailelerinde şiddete maruz kaldıkları ve şiddet ortamında büyüdüğü gözlemlenmiştir, bu kişiler aile içinde şiddete maruz kalmamış kişilere göre daha fazla şiddet davranışı göstermektedirler. (Hökelekli, 2007,s.65)

2.3.1.3. İntihar Eğilimi

İntihar (özkıym) kişinin bastırıldığı öfke, istekler, saldırganca dürtüler memnun olmadığı yaşantılar ve dışa vuramadığı olumsuz düşüncelerinin sonucunda bastırıldığı duygularını içsel çatışmalarıyla kendine yöneltmesi ve bu duygulardan kurtulabilmek amacıyla kendi hayatına son vermek istemesidir. (Köknel, 2001,s.352) İntihar düşüncesinin ya da intihar eyleminin kökü çocukluğa kadar uzanabilmektedir. Kişinin geçmişinde yaşadığı travmalar, utanç duygusu, saygınlığını yitirmek, sevilmediğini hissetmek, kendine güvenini kaybetmek gibi birçok duruma tepki olarak intihar gerçekleştirilebilir. (Sungur, 2018) İntihar etme isteği açıkça dışa vurulabileceği gibi gizli ve fark edilmez olabilir ya da belirsiz duygular da yaşatabilmektedir. Buna bağlı olarak gençlerin intihar eğilimini ve intihar düşüncelerini klinik ortamında netleştirmek de oldukça zor olabilmektedir. (Atay & Kerimoğlu, 2003,s.130) Kişinin intihar girişiminde bulunması çevresinde ya da kendi duygularında üstesinden gelemediği bir problemle baş etmeye çalıştığının, acı çektiğinin ve yardım arayışında olduğunun belirtisidir. (Alptekin ve ark., 2006,s.151) 15 yaş civarındaki ergenlerin ve 20 yaş üzeri genç yetişkinlerin intihar etme oranları, 30 yaş üzeri kişilerden yüksek bulunmuştur. En fazla intihar eğilimi olan grup ergenler ve genç yetişkinlerden oluşmaktadır. (Ecevit, 2019,s.45) İntihar olgusunu bir kaçış ya da kurtuluş olarak

görmek kişinin kendine vereceği zararların riskini arttırmaktadır, gençlerin intihara karşı tutumları, bu yönde gerçekleşebilecek davranışlarını yakından etkilemektedir. (Ulusoy ve ark. 2005,s.261)

2.3.1.4.Korumasız Cinsellik

Cinsellik insan yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü cinselliği; sosyal, ruhsal, bilişsel, fiziksel, olarak bir bütün halinde ele almaktadır. (Ünsal ve ark., 2012,s.15) Ancak her cinsel birliktelik planlanmış olmayabilir, kişiler korunmasız cinsellik sebebiyle istemedikleri bir hamilelik durumuyla karşılaşabilmektedirler. (Doğaner, ve ark., 2011,s.162) 15-25 yaş arası ergen ve gençlerin riskli cinsel davranışlarında her geçen gün artış olduğu belirtilmektedir. Bu riskler arasında en başta korunmadan cinsel birliktelik yaşamak, cinsel hayatlarında birden çok kişinin olması, erken yaşlarda cinselliği deneyimlemek ve kürtaj olmak zorunda kalmak gibi pek çok faktör bulunmaktadır. (Ögel ve ark. 2005,s.3) Üniversite okuyan gençlerle yapılan bazı araştırmalarda, kondom kullanmamak ve korunmasız cinsellik üzerine pek çok bulguya rastlanmıştır. (Atlam ve ark. 2017,s.288) Gençlerin, ergenlik dönemlerinden itibaren aileleri tarafından cinsel konularda bilgilendirilmemesi, eğitim kurumlarında yeterli cinsel eğitimin verilmemesi gibi faktörler cinsel sağlık için risk teşkil etmektedir. (Çakşak, 2018,s.500) Ülkemizde cinsellik üzerine verilen eğitimler ve hizmetler yetersiz kalmaktadır. Toplumsal olarak tabu olarak gördüğümüz cinsellik, üstü kapatılan bir konu olarak yer almaya devam etmektedir. Özellikle ergenlerin ve gençlerin cinsellik konusunda bilinçlendirilmesi ve yeterli bilgiye sahip olmaları erişkin yaşantılarında cinsel uyumu yakalayabilmeleri ve hem kendilerini hem de partnerlerini koruyabilmeleri için önem taşımaktadır. (Karagöz, 2011,s.23)

2.3.1.5.Okul Terki

Üniversite öğrencilerinin çeşitli sebeplerden dolayı mezun olmadan okulu bırakmaları ya da bırakmak zorunda kalmaları riskli davranışlar açısından üzerinde durulması gereken konulardan biri olarak önemini korumaktadır. (Fırat ve Ark. 2016,s.173) Genç tarafından okulun terk edilmesi kişisel gelişimini ve akademik hayatını olumsuz etkilerken ilerleyen zamanlarda aile ilişkilerinde, sosyal ortamında problemler yaşamaya neden olarak, ruhsal durumunu olumsuz yönde etkilemektedir. (Kardaş ve Ark. 2018,s.162) Özellikle 20-25 yaş aralığındaki gençler okulu bırakma

konusunda risk grubunda yer almaktadırlar. Yaşları gereği geleceğe yönelik ciddi planları ve ön görüleri yetersiz kalabildiğinden okuldan daha iyi bir iş ya da ortam bulduklarını düşündüklerinde daha riskli kararlar alabilmektedirler. 25 yaş ve üzeri gençler ise okulu bırakma konusunda daha temkinli ve ne istediğini bilen davranışlar sergilemektedirler. (Uslu, 2017,s.37)

2.3.1.6.Olumsuz Beslenme Alışkanlıkları

Üniversite öğreniminin ilk yılları ergenlik dönemine yakın zamanlardandır. Ergenlik döneminin özelliklerinden olan ani büyümeler, ani kilo değişimleriyle üniversite ortamında yeni yaşam şeklindeki değişikliklere uyum sağlamaya çalışırken yanlış ve sağlıksız beslenme, sağlıksız diyetler yapma, sigara kullanmaya başlama ve spor yapmama gibi faktörlerin tamamı yeme düzenini ve alışılmış beslenme şekillerini bozabilmektedir. (Bakır ve Ark.2008,s.103) Gençlik döneminin başlamasıyla hem fizyolojik hem psikolojik değişimler görülmektedir. Bu dönemin üniversite hayatına denk gelmesiyle hem kendi benliğinde yaşanan değişimlere alışmak, hem de yeni ortama alışmaya çalışmak gençler için yorucu olabilmektedir. (Orak ve ark.,2006,s.6) İlgi alanlarının değişmesi, bağımsızlıklarını kazanmaları, kendi kararlarını verebilme ve kendi sorumluluklarını alabilmenin yanı sıra, akranlarıyla birlikte zaman geçirmeye başlamaktadırlar. Dolayısıyla zamanlarının büyük kısmını okulda ve sosyal ortamlarda geçirirler. Bu durum yemek yeme alışkanlıklarına da etki etmektedir. Daha pratik, maliyeti daha düşük yiyeceklere yönelerek ve genelde atıştırmalıklar tercih ederek sağlıklı yiyeceklerin tüketimini azaltıp yanlış öğünlerle beslenebilmektedirler. (Şanlıer ve ark. 2009,s.337) Meyve, sebze gibi sağlıklı besinlerden faydalanmadan dengesiz beslenmek ve yediklerine dikkat etmemek, gençlerin sağlık durumlarını etkileyen önemli faktördendir. (Baysal,1993,s.99) Dolayısıyla beslenme tarzı gençlerin yaşam kalitesi ve hasta olma riskleri açısından önemli bir yere sahiptir. (Tuğay,2019,s.23)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu kısımda araştırmanın konusu, araştırmanın evreni, örnekleme ve veri toplama araçlarına dair bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Konusu

Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış üniversite öğrencisi genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel bir çalışmadır ve korelasyon modeli üzerine şekillendirilmiştir. Korelasyonel araştırma, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır.

3.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2022-2023 eğitim öğretim yılının güz döneminde lisans öğrenimi gören üniversite öğrencileridir. Örnekleme ise 18-25 yaş arası kadın-erkek rastgele seçilmiş, gönüllü 250 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma örneklemine ait bazı özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Örnekleminin Demografik Değişkenlerinin Dağılımları

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	150	60
	Erkek	100	40
Medeni Durum	Bekâr / Boşanmış	114	46
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	95	38
	Evli	41	16
Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar	19	8
	İlkokul	85	34
	Ortaokul	53	21

	Lise	63	25
	Lisans ve Lisansüstü	30	12
Baba Eğitim Durumu	Okur Yazar	10	4
	İlkokul	59	24
	Ortaokul	61	24
	Lise	67	27
	Lisans ve Lisansüstü	53	21
Toplam		250	100

Yukarıda yer alan Tablo 1’de araştırma örnekleminin demografik değişkenlerinin dağılımlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde örneklemin cinsiyet dağılımı şu şekilde gerçekleşmiştir; katılımcıların 150’si (%60) kadın, 100’ü (%40) erkek olduğu görülmüştür.

Medeni durum bakımından ele alındığında ise 144 (%46) katılımcının bekâr veya boşanmış, 95 (%38) katılımcının sevgilisi veya cinsel partnerinin olduğu ve son olarak da 41 (%16) katılımcının evli olduğu görülmektedir.

Katılımcılar anne eğitim durumu bakımından ele alındığında ise 19 (%8) katılımcının annesi okuryazar, 85 (%34) katılımcının annesi ilkokul mezunu, 53 (%21) katılımcının annesi ortaokul mezunu, 63 (%25) katılımcının annesi lise mezunu ve 30 (%12) katılımcının annesi ise lisans ve lisansüstü mezunudur.

Katılımcıların babalarının eğitim durumu incelendiğinde ise 10 (%4) katılımcının babası okuryazar, 59 (%24) katılımcının babası ilkokul mezunu, 61 (%24) katılımcının babası ortaokul mezunu, 67 (%24) katılımcının babası lise mezunu, 53 (%21) katılımcının babası ise lisans veya lisansüstü mezunudur.

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacının hazırladığı kısa bir kişisel bilgi formu, Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ28), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE), Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖÜF) kullanılmıştır.

3.3.1. Sosyodemografik Veri Formu

Araştırmacının hazırlamış olduğu kişisel bilgi formu dört sorudan oluşmaktadır. Bunlar; cinsiyet, medeni durum, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumunu öğrenmeyi amaçlayan sorulardır.

3.3.2. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ28)

Çocukluk çağı ruhsal travmalar ölçeğini Bernstein ve arkadaşları geliştirmiştir. Ölçek toplamda 28 sorudur. Bu ölçek kullanılarak çocukluk çağında maruz kalınan cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar ve duygusal ihmal ile fiziksel ihmali konu alan beş alt puan ile bunların birleşiminden oluşan toplam puana ulaşılır. Ölçeğin ilk hali 53 maddeden oluşmaktadır, sonrasında özgün yazarınca kısaltılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasını ve geçerlilik güvenirlik çalışmalarını Vedat Şar ve arkadaşları yapmıştır. Ölçeğin tutarlılığını ortaya koyan Cronbach alfa değeri anket katılımcılarından oluşan bir grup için (N=123) 0,93 olarak bulunmuştur. Gutmann yarım test katsayısı 0,97'dir. Ölçeğin uygulandığı denek grubunda her sorunun puanı ile o soru dışta tutularak belirlenen ortalama anket puanı arasında Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Madde 4 ($r=0,17$) dışındaki bütün sonuçlar 0,30 üzerindedir, çoğu 0,50'nin üzerindedir. Elde edilen sonuçlar ölçeğin tutarlılığının yüksek olduğunu ifade etmektedir. Alt puanlar için korelasyon katsayıları ise şöyledir: Duygusal istismar ($r=0,90$ $p=0,001$), duygusal ihmal ($r=0,85$ $p<0,001$), fiziksel istismar ($r=0,90$ $p<0,001$), cinsel istismar ($r=0,73$ $p<0,001$), fiziksel ihmal ($r=0,77$ $p<0,001$), minimizasyon ($r=0,71$ $p<0,001$). olarak bulunmuştur.

Ölçek soruları 5'li derecelendirme yöntemine göre:

1.Hiçbir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık şeklinde cevaplandırılır. Soruların puanları hesaplanırken, olumlu ifadelerden (madde 2,5,7,13,19,26,28) toplanan puanlar ters çevrilir. Beş alt puanın toplam sonucu CTQ toplam puanını verir. Alt puanlar 5-25, toplam puan 25-125 arasındadır. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (10,16 ve 22) maddelerinin puanları ters çevrilmez. Bu üç madde travmanın inkârını ölçer, toplam puanı etkilemez. Minimizasyon puanını hesaplariken bu üç maddeden ayrı ayrı alınan 5 puanın cevapları eklenir, tamamı 1 puan yerine geçer. Bu puanların toplanmasıyla 0-3 puan arasında bir minimizasyon puanına ulaşılır. Duygusal istismar (3,8,14,18,25) numaralı

maddelerle, duygusal ihmal (5,7,13,19,28) numaralı maddelerle, fiziksel ihmal (1,4,6,2,26) numaralı maddelerle gösterilirken, duygusal ihmal (5,7,13,19,28) numaralı maddelerle, cinsel istismar ise (20,21,23,24,27) numaralı maddelerle ölçülmektedir. (Şar, Öztürk, & İkikardeş, 2012)

3.3.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)

Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri Brennan, Clark ve Shaver tarafından 1998 yılında geliştirilmiştir. Bağlanma boyutlarını ölçmeyi amaçlayan 36 maddeden oluşmaktadır. Envanterin Türkçe 'ye uyarlanması ile geçerlilik ve güvenilirliği 1999 yılında Nebi Sümer ve Derya Güngör tarafından yapılmıştır.

Kaçınma (attachment avoidance) bulgusuna erişebilmek için tek sayılı maddelerin ortalamaları alınır, kaygı (attachment anxiety) bulgularına erişebilmek için ise çift sayılı maddelerin ortalamaları alınır.

Ters kodlanan maddeler: 3,15,19,22,25,27,29,31,33 ve 35. maddelerdir.

7'li derecelendirme uygulanır:

1: Hiç katılmıyorum, 7:Tamamen katılıyorum şıkları arasında cevaplandırılır.

Brennan ve arkadaşları bağlanma stillerinin, iki boyutlu şekilde oluşturulan küme analizi yöntemi kullanılarak yapılmasını tavsiye etmişlerdir. Tavsiye edilen analize göre iki boyuttan da düşük puan alanların kaygı ve kaçınanlık seviyelerinin düşük olduğu ve güvenli bağlandıkları; iki boyuttan da yüksek puan alanların kaygı derecelerinin fazla olduğu ve kaçınma boyutundan az puan alanların saplantılı bağlandığı, kaygı derecesi düşük seviyede olup kaçınan boyutundan fazla puan alan kişilerin ise kayıtsız bağlandıklarına dair yorumlanabileceğini ifade etmişlerdir. (Sümer, 2006,s.17)

3.3.4. Riskli Davranışları Ölçeği Üniversite Formu (RDÖÜF)

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu, riskli davranışların açıklanmasında kabul gören Problem Davranış Kuramı (Jessor, 1977) temel alınarak Dilek Gençtanırım Kurt Tarafından oluşturulmuştur. İlk olarak 2010 yılında Riskli Davranışlar Ölçeği olarak lise öğrencileri için geliştirilmiştir. Üniversite formu için sorular yeniden gözden geçirilmiş ve yasaklı madde kullanım boyutuna yeni sorular eklenmiş üniversite öğrencileri için uygun hale getirilmiştir. Anti-sosyal davranışlar, alkol, madde, sigara kullanımı, okul terki, intihar eğilimi, olumsuz beslenme alışkanlıkları olarak 60 sorudan ve 7 boyuttan oluşmaktadır. likert tipi bir ölçektir.

Ölçek beşli derecelendirilir;

1:hiçbir zaman 2:nadiren 3:bazen 4:genellikle 5:her zaman olarak yanıtlandırılır.

Ölçekte hiçbir madde ters puanlanmaz, ölçek boyutları arasında ilişki yoktur, bu yüzden ölçek sonucu toplam bir puan vermez. Sorulardan alınan her cevap ayrı olarak değerlendirilir. Yüksek risk düzeyinin olduğunu gösteren ise, her boyuttan en yüksek puanları almış olmaktır. (Gençtanırım Kurt, 2014,s.27)

Ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği için yapılan çalışmada Cronbach-alfa iç tutarlık katsayısı 64 ve 93 olarak belirlenmiştir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayılarında 74 ve 98 sayıları arasında değişiklik olduğu görülmüştür.

Ölçeğin test güvenilirliği hesaplandığında ise alt boyutlar için Pearson korelasyon (r) katsayılarının AS 95, AK .98, SK 98, İE 74, BA 80, OT 94, MK 97 olduğu

görülmüştür. Tüm bu sonuçlara bakıldığında ölçeğin güvenilirliğinin yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma verilerinin analiz edilmesi için SPSS 25.0 kullanılmıştır. İstatistiksel analizler kapsamında ise parametrik test yöntemleri olan bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi ANOVA ve Pearson korelasyon testinden yararlanılmıştır.

Bağımsız örneklem t-testi, ilk defa William Sealy Gosset tarafından 1908 yılında ortaya çıkarılmıştır. Birbirinden bağımsız iki grup arasındaki ortalamalara bakarak anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek için kullanılmaktadır. (Yarcı,

1999,s.35) Araştırmanın cinsiyet değişkeni ile ölçme araçları arasındaki istatistiksel anlamlı ortalama farklılıklarının tespiti için bu test kullanılmıştır.

Ronald Fisher tarafından 1920'li yıllarda bulunun ANOVA analizi, normal dağılımı olan bir seride üç ve üçten çok bağımsız ortalama varsa, arasındaki farkların hesaplanması için kullanılan bir karşılaştırma yöntemidir. Bu karşılaştırma sonucunda en az bir tane anlamlı veri elde edildiğinde, sonucun anlamlı olduğu varsayılır. (Ergün & Aktaş, 2009,s.483) Araştırmanın medeni durum ve anne-baba eğitim durumu değişkenleri ile ölçme araçları arasındaki istatistiksel olarak anlamlı ortalama farklılıklarının bulunabilmesi için tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır.

Karl Pearson tarafından 1900 yılında ortaya çıkarılan Pearson korelasyon analizi değişkenler arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin derecesini ölçmeyi sağlayan bir yöntemdir. Araştırma ölçeklerinin birbirleri arasındaki istatistiksel anlamlı ilişkilerinin tespiti amacıyla bu analiz kullanılmıştır.

3.5. Ölçme Araçlarının Normallik ve Güvenilirlik İncelemeleri

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın istatistiksel analizlerinde kullanılacak test yöntemlerinin belirlenmesi için yapılan normallik incelemelerinin sonuçları bulunmaktadır. Normallik incelemeleri doğrultusunda araştırmanın ölçme araçlarının çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham'a (2005) göre basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3,0 ile -3,0 arasında olması verilerin normal dağıldığını ifade eder. Aşağıda yer alan Tablo 2'de ise araştırmanın ölçme araçlarının çarpıklık ve basıklık değerleri sunulmuştur. Bulgular incelendiğinde araştırmada kullanılan ölçme araçlarının normal dağılım sınırları içerisinde dağıldığı görülmektedir ve çalışmanın istatistiksel testlerinde parametrik testlerin kullanılmasının uygun olduğu görülmüştür. Araştırma ölçeklerinin güvenilirlik skorları ise Cronbach's Alpha analizi gerçekleştirilerek değerlendirilmiş, bu çerçevede elde edilen skorlar incelendiğinde araştırmanın bütün ölçme araçları 70 ve üzerinde geçerli bir güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmanın Ölçme Araçlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's Alpha
Kaçınma	-0,129	0,759	.903
Kaygı	-0,073	0,033	.911
Duygusal İstismar	0,614	-0,893	.801
Fiziksel İstismar	1,037	-0,257	.831
Fiziksel İhmal	0,722	-0,693	.881
Duygusal İhmal	0,161	-0,503	.785
Cinsel İstismar	1,123	0,017	.841
ÇÇT Toplam	0,547	-1,023	.894
Antisosyal Davranışlar	0,459	-0,956	.764
Alkol Kullanımı	0,448	-0,978	.758
Sigara Kullanımı	0,061	-1,097	.741
İntihar Eğilimi	0,015	-0,759	.803
Beslenme Alışkanlıkları	-0,036	-0,276	.805
Okul Terki	0,476	-0,931	.859
Madde Kullanımı	1,096	-0,331	.754

Tablo 3. Araştırma Ölçme Araçlarının Ortalama Skorları

	Ort±Ss	Alt-Üst
Kaçınma	3,35±1,05	1,06-5,83
Kaygı	3,96±1,00	1,44-6,61
Duygusal İstismar	10,56±5,53	5-25
Fiziksel İstismar	8,76±5,06	5-25
Fiziksel İhmal	9,51±4,19	5-21
Duygusal İhmal	13,00±4,89	5-25
Cinsel İstismar	8,61±5,18	5-25
ÇÇT Toplam	50,46±20,90	25-106
Antisosyal Davranışlar	22,24±8,36	10-45
Alkol Kullanımı	19,31±9,57	9-45
Sigara Kullanımı	21,56±8,86	8-40
İntihar Eğilimi	28,88±9,96	11-53
Beslenme Alışkanlıkları	23,52±6,69	8-40
Okul Terki	8,83±4,17	4-20
Madde Kullanımı	15,10±8,48	9-39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin tanımlayıcı ve istatistiksel analizlerinin sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Tablo 4’te araştırmanın cinsiyet değişkeni ile ölçme araçları arasındaki istatistiksel anlamlı ortalama farklılıklarının tespit edilmesi için gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testinin sonuçları bulunmaktadır. Bulgular incelendiğinde cinsiyet ile yalnızca riskli davranışlardan antisosyal davranışlar, sigara ve alkol kullanımı, okul terki ve yasaklı madde kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ortalama farklılık tespit edilmiştir. ($p < 0,05$) Bu anlamlı farklılıklar incelendiğinde bütün ilişkilerde erkek katılımcıların kadın katılımcılardan daha yüksek bir ortalama değere sahip olduğu ve daha fazla riskli davranış sergileme eğiliminde oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Cinsiyet Ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları

	Cinsiyet	Ort	Ss	t	p
Kaçınma	Kadın	3,35	1,10	-0,139	0,890
	Erkek	3,37	0,99		
Kaygı	Kadın	4,04	1,04	1,458	0,146
	Erkek	3,85	0,96		
Duygusal İstismar	Kadın	10,54	5,58	0,084	0,933
	Erkek	10,60	5,49		
Fiziksel İstismar	Kadın	8,57	4,98	-0,753	0,451
	Erkek	9,06	5,19		
Fiziksel İhmal	Kadın	9,29	4,01	-1,040	0,299
	Erkek	9,85	4,45		
Duygusal İhmal	Kadın	13,04	5,20	0,126	0,900
	Erkek	12,96	4,43		
Cinsel İstismar	Kadın	8,59	5,01	-0,109	0,913
	Erkek	8,66	5,47		
ÇÇT Toplam	Kadın	50,02	20,53	-0,411	0,682
	Erkek	51,13	21,55		
Antisosyal Davranışlar	Kadın	21,36	8,42	-2,059	0,041
	Erkek	23,57	8,15		
Alkol Kullanımı	Kadın	17,27	9,27	-4,285	0,000
	Erkek	22,39	9,25		
Sigara Kullanımı	Kadın	19,75	8,55	-4,171	0,000

	Erkek	24,37	8,64		
İntihar Eğilimi	Kadın	28,75	10,21	-0,246	0,806
	Erkek	29,07	9,65		
Beslenme Alışkanlıkları	Kadın	23,43	6,53	-0,478	0,633
	Erkek	23,84	6,96		
Okul Terki	Kadın	8,35	4,10	-2,254	0,025
	Erkek	9,56	4,21		
Madde Kullanımı	Kadın	14,06	8,19	-2,415	0,016
	Erkek	16,68	8,72		

4.2. Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Aşağıda yer alan Tablo 5’te ise araştırmanın medeni durum değişkeni ve ölçme araçları arasındaki istatistiksel anlamlı ortalama farklılıklarının tespiti amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular incelendiğinde medeni durum değişkeni ile araştırmada kullanılan ölçme araçlarının tamamı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ortalama farklılık olduğu tespit edilmiştir. ($p < 0,05$) Elde edilen bu farklılık incelendiğinde kaçınma alt boyutu için bekâr veya boşanmış katılımcılar en yüksek ortalama skora (Ort= 3,59) sahipken, evli katılımcıların en düşük ortalama skora (Ort= 2,75) sahip oldukları görülmektedir. Kaygı alt boyutu için ise sevgilisi veya cinsel partneri olan katılımcılar en yüksek ortalama skora sahipken (Ort= 4,11), evli katılımcıların (Ort= 3,44) ile en düşük ortalama skora sahip oldukları görülmektedir. Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve alt boyutları kapsamında elde edilen skorlar incelendiğinde ise bütün anlamlı ilişkilerde sevgilisi veya cinsel partneri olan katılımcılar en yüksek ortalama skorlara sahipken, evli katılımcıların en düşük ölçek skorlarına sahip olduğu görülmektedir. Son olarak da riskli davranışlar alt boyutları kapsamında elde edilen anlamlı ortalama farklılıklar incelendiğinde bütün anlamlı farklılıklarda sevgilisi veya cinsel partneri olan katılımcılar en yüksek ortalama skorlara sahipken, evli katılımcıların en düşük ölçek skorlarına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo.5 Medeni Durum ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları

	Medeni Durum	Ort	Ss	f	p
Kaçınma	Bekâr / Boşanmış	3,59	0,94	10,436	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	3,34	1,09		
	Evli	2,75	1,03		
Kaygı	Bekâr / Boşanmış	4,02	0,95	7,028	0,001
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	4,11	1,00		
	Evli	3,44	1,05		
Duygusal İstismar	Bekâr / Boşanmış	11,07	5,86	12,248	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	11,56	5,35		
	Evli	6,85	3,01		
Fiziksel İstismar	Bekâr / Boşanmış	8,89	4,97	7,826	0,001
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	9,75	5,59		
	Evli	6,12	2,58		
Fiziksel İhmal	Bekâr / Boşanmış	9,67	4,02	6,912	0,001
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	10,23	4,74		
	Evli	7,41	2,30		
Duygusal İhmal	Bekâr / Boşanmış	13,36	4,95	3,716	0,026
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	13,40	5,03		
	Evli	11,12	4,05		
Cinsel İstismar	Bekâr / Boşanmış	8,78	5,34	8,532	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	9,64	5,46		
	Evli	5,78	2,44		
ÇÇT Toplam	Bekâr / Boşanmış	51,77	20,75	11,020	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	54,58	22,26		
	Evli	37,29	10,84		
Antisosyal Davranışlar	Bekâr / Boşanmış	22,17	8,12	11,930	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	24,52	8,89		
	Evli	17,20	5,04		
Alkol Kullanımı	Bekâr / Boşanmış	18,56	9,38	6,409	0,002
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	21,74	10,10		
	Evli	15,80	7,38		
Sigara Kullanımı	Bekâr / Boşanmış	21,05	9,29	8,964	0,002
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	24,05	8,14		
	Evli	17,41	7,49		
İntihar Eğilimi	Bekâr / Boşanmış	29,82	9,43	14,352	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	30,84	10,16		
	Evli	21,71	7,78		
Beslenme Alışkanlıkları	Bekâr / Boşanmış	23,94	6,97	10,563	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	24,95	6,37		
	Evli	19,49	4,93		
Okul Terki	Bekâr / Boşanmış	8,95	4,21	9,181	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	9,72	4,33		
	Evli	6,49	2,67		
Madde Kullanımı	Bekâr / Boşanmış	14,92	8,41	9,810	0,000
	Sevilim / Cinsel Partnerim Var	17,31	9,39		
	Evli	10,54	2,86		

Tablo 6. Anne Eğitim Durumu ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları ile Standart Sapmaları

	Anne Eğitim Durumu	Ort	Ss	f	p
Kaçınma	Okur Yazar	3,08	0,97	0,598	0,665
	İlkokul	3,33	1,12		
	Ortaokul	3,38	0,95		
	Lise	3,37	1,10		
	Lisans ve Lisansüstü	3,55	0,99		
Kaygı	Okur Yazar	3,47	1,16	2,165	0,074
	İlkokul	3,92	1,04		
	Ortaokul	3,94	1,02		
	Lise	4,21	0,92		
	Lisans ve Lisansüstü	3,91	0,92		
Duygusal İstismar	Okur Yazar	7,26	2,84	3,184	0,014
	İlkokul	9,91	5,27		
	Ortaokul	11,17	5,87		
	Lise	11,90	5,90		
	Lisans ve Lisansüstü	10,63	5,31		
Fiziksel İstismar	Okur Yazar	5,63	0,96	4,710	0,001
	İlkokul	7,72	4,38		
	Ortaokul	9,40	5,37		
	Lise	10,25	5,78		
	Lisans ve Lisansüstü	9,47	4,99		
Fiziksel İhmal	Okur Yazar	9,05	3,21	2,225	0,067
	İlkokul	8,56	3,49		
	Ortaokul	10,23	4,61		
	Lise	9,76	4,26		
	Lisans ve Lisansüstü	10,70	5,21		
Duygusal İhmal	Okur Yazar	12,89	4,57	0,388	0,817
	İlkokul	13,54	5,42		
	Ortaokul	12,64	4,55		
	Lise	12,76	5,02		
	Lisans ve Lisansüstü	12,73	3,96		
Cinsel İstismar	Okur Yazar	6,58	4,69	1,841	0,122
	İlkokul	7,88	5,03		
	Ortaokul	9,40	5,78		
	Lise	9,22	4,99		
	Lisans ve Lisansüstü	9,33	4,92		
ÇÇT Toplam	Okur Yazar	41,42	12,64	2,012	0,093
	İlkokul	47,61	19,03		
	Ortaokul	52,83	22,87		
	Lise	53,90	22,82		
	Lisans ve Lisansüstü	52,87	20,86		
Antisosyal Davranışlar	Okur Yazar	16,84	4,78	5,061	0,001
	İlkokul	20,41	7,17		
	Ortaokul	24,26	9,33		
	Lise	24,25	8,63		
	Lisans ve Lisansüstü	23,07	8,76		
Alkol Kullanımı	Okur Yazar	12,63	4,72	5,088	0,001
	İlkokul	17,39	9,34		
	Ortaokul	21,28	9,67		
	Lise	21,52	10,01		
	Lisans ve Lisansüstü	20,90	8,90		
Sigara Kullanımı	Okur Yazar	16,95	8,21	2,244	0,065
	İlkokul	21,02	9,65		
	Ortaokul	23,72	8,50		
	Lise	22,06	8,24		

İntihar Eğilimi	Lisans ve Lisansüstü	21,43	8,02	3,006	0,019
	Okur Yazar	22,95	7,65		
	İlkokul	27,82	10,76		
	Ortaokul	29,15	10,00		
	Lise	31,13	9,61		
Beslenme Alışkanlıkları	Lisans ve Lisansüstü	30,43	8,06	4,345	0,002
	Okur Yazar	18,95	6,04		
	İlkokul	22,52	6,89		
	Ortaokul	24,94	6,66		
	Lise	24,54	6,63		
Okul Terki	Lisans ve Lisansüstü	25,20	5,07	1,729	0,144
	Okur Yazar	6,68	3,00		
	İlkokul	9,00	4,28		
	Ortaokul	9,42	4,42		
	Lise	8,56	4,15		
Madde Kullanımı	Lisans ve Lisansüstü	9,30	3,91	3,134	0,015
	Okur Yazar	11,05	4,71		
	İlkokul	13,51	7,32		
	Ortaokul	16,79	9,26		
	Lise	16,81	9,50		
	Lisans ve Lisansüstü	15,67	8,52		

Yukarıda yer alan Tablo 6’da ise anne eğitim durumu değişkeni ile araştırma ölçme araçları arasındaki istatistiksel anlamlı ortalama farklılıkların tespit edilmesi için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA sonuçları bulunmaktadır. Elde edilen bulgular incelendiğinde anne eğitim durumu ile çocukluk çağı ruhsal travma alt boyutlarından; duygusal istismar ile fiziksel İstismar, riskli davranışlardan ise antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, intihar eğilimi, zararlı beslenme alışkanlıkları ve yasaklı madde kullanımı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ortalama farklılık tespit edilmiştir. ($p < 0,05$) Elde edilen bu farklılıklar incelendiğinde ise bütün anlamlı ilişkilerde, annesi lise mezunu olan katılımcılar en yüksek ölçek ortalamalarına sahipken, annesi okur-yazar grubunda olanların ise en düşük ölçek ortalamalarına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 7. Baba Eğitim Durumu ve Araştırma Ölçme Araçları Ortalama Farklılıkları

	Baba Eğitim Durumu	Ort	Ss	f	p
Kaçınma	Okur Yazar	3,27	0,70	1,047	0,383
	İlkokul	3,23	1,04		
	Ortaokul	3,58	1,16		
	Lise	3,35	0,98		
	Lisans ve Lisansüstü	3,27	1,07		
Kaygı	Okur Yazar	3,57	1,04	1,228	0,300
	İlkokul	3,84	0,91		
	Ortaokul	3,89	0,89		
	Lise	4,13	1,14		
	Lisans ve Lisansüstü	4,03	1,05		

Duygusal İstismar	Okur Yazar	7,80	2,94	1,972	0,099
	İlkokul	9,64	5,65		
	Ortaokul	11,79	5,93		
	Lise	10,99	5,46		
	Lisans ve Lisansüstü	10,17	5,13		
Fiziksel İstismar	Okur Yazar	7,50	3,81	0,881	0,476
	İlkokul	8,10	5,09		
	Ortaokul	9,66	5,44		
	Lise	8,75	4,83		
	Lisans ve Lisansüstü	8,74	5,07		
Fiziksel İhmal	Okur Yazar	9,40	2,17	0,550	0,699
	İlkokul	9,07	4,07		
	Ortaokul	10,16	4,60		
	Lise	9,42	4,11		
	Lisans ve Lisansüstü	9,40	4,29		
Duygusal İhmal	Okur Yazar	12,80	3,05	2,099	0,082
	İlkokul	12,68	5,21		
	Ortaokul	14,41	4,53		
	Lise	12,97	5,17		
	Lisans ve Lisansüstü	11,85	4,66		
Cinsel İstismar	Okur Yazar	7,60	3,44	0,639	0,635
	İlkokul	8,10	5,16		
	Ortaokul	9,36	5,79		
	Lise	8,82	5,20		
	Lisans ve Lisansüstü	8,26	4,76		
ÇÇT Toplam	Okur Yazar	45,10	12,57	1,431	0,224
	İlkokul	47,59	20,57		
	Ortaokul	55,38	21,99		
	Lise	50,94	21,01		
	Lisans ve Lisansüstü	48,42	20,68		
Antisosyal Davranışlar	Okur Yazar	20,00	7,42	0,789	0,533
	İlkokul	20,88	7,76		
	Ortaokul	22,69	8,92		
	Lise	22,76	8,31		
	Lisans ve Lisansüstü	23,02	8,66		
Alkol Kullanımı	Okur Yazar	15,20	6,76	1,870	0,112
	İlkokul	16,32	8,63		
	Ortaokul	20,41	9,64		
	Lise	19,94	9,70		
	Lisans ve Lisansüstü	21,38	10,11		
Sigara Kullanımı	Okur Yazar	16,40	7,69	0,824	0,066
	İlkokul	19,37	8,30		
	Ortaokul	23,25	8,77		
	Lise	23,00	9,42		
	Lisans ve Lisansüstü	21,38	8,45		
İntihar Eğilimi	Okur Yazar	22,30	5,12	1,704	0,131
	İlkokul	27,47	10,29		
	Ortaokul	29,36	9,60		
	Lise	30,25	10,87		
	Lisans ve Lisansüstü	29,40	9,15		
Beslenme Alışkanlıkları	Okur Yazar	20,80	5,55	1,313	0,266
	İlkokul	22,58	6,40		
	Ortaokul	23,33	6,72		
	Lise	24,54	7,17		
	Lisans ve Lisansüstü	24,36	6,44		
Okul Terki	Okur Yazar	8,00	3,46	0,644	0,632
	İlkokul	9,08	4,06		
	Ortaokul	9,16	4,57		

	Lise	9,00	4,20		
	Lisans ve Lisansüstü	8,13	3,99		
Madde Kullanımı	Okur Yazar	15,20	8,80	1,671	0,157
	İlkokul	12,80	6,63		
	Ortaokul	16,66	9,12		
	Lise	15,39	8,90		
	Lisans ve Lisansüstü	15,53	8,76		

Yukarıda yer alan Tablo 7’de baba eğitim durumu değişkeni ile araştırmada kullanılan ölçme araçları arasındaki istatistiksel anlamlı ortalama farklılıklarının tespiti amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre baba eğitim durumu ile araştırma ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ortalama farklılık tespit edilememiştir. ($p>0,05$)

4.3. Ölçme Araçlarının Arasındaki İstatistiksel İlişki

Aşağıda bulunan Tablo 8’de ise araştırma ölçme araçlarının birbirleri arasındaki istatistiksel anlamlı ilişkilerinin tespiti amacıyla gerçekleştirilen Pearson korelasyon testi yer almaktadır. Çocukluk Çağı Travmaları için elde edilen anlamlı ilişkiler incelendiğinde; Hem çocukluk çağı travmaları toplam puanı hem de alt boyutlarının bağlanma stilleri olan kaçınma ve kaygı ile arasında istatistiksel anlamlı ilişkiler tespit edilmiş olup bu ilişkilerin kaçınma ile duygusal İstismar ($r= ,503$; $p<0,01$), fiziksel İstismar ($r= 0,439$; $p<0,01$), fiziksel İhmal ($r= 0,417$; $p<0,01$), duygusal İhmal ($r= 0,461$; $p<0,01$), cinsel İstismar ($r= 0,346$; $p<0,01$) ve toplam travma skoru ($r= 0,517$; $p<0,01$) için ortalama şiddette ve doğru orantılı bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir. Kaygı alt boyutu için ise duygusal İstismar ($r= ,287$; $p<0,01$), fiziksel istismar ($r= 0,230$; $p<0,01$), fiziksel ihmal ($r= 0,193$; $p<0,01$), duygusal ihmal ($r= 0,210$; $p<0,01$), cinsel istismar ($r= 0,199$; $p<0,01$) ve toplam travma skoru ($r= 0,269$; $p<0,01$) için zayıf şiddette ve doğru orantılı bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir.

Çocukluk Çağı Travmaları ve alt boyutları kapsamında elde edilen bir diğer anlamlı bulgu ise ÇÇT ile Riskli Davranışlar arasındaki istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon ilişkisi olduğudur. Elde edilen bulgular incelendiğinde; duygusal istismar ile riskli davranışlardan antisosyal davranış ($r= ,726$; $p<0,01$), alkol kullanımı ($r= 0,571$; $p<0,01$), sigara kullanımı ($r= 0,440$; $p<0,01$), intihar eğilimi ($r= 0,680$; $p<0,01$), beslenme alışkanlıkları ($r= 0,347$; $p<0,01$), okul terki ($r= 0,589$; $p<0,01$) ve madde

kullanımı ($r= 0,640$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir korelasyon ilişkisi tespit edilmiştir.

Fiziksel istismar ile riskli davranışlardan antisosyal davranış ($r= ,769$; $p<0,01$), alkol kullanımı ($r= 0,612$; $p<0,01$), sigara kullanımı ($r= 0,379$; $p<0,01$), intihar eğilimi ($r= 0,575$; $p<0,01$), beslenme alışkanlıkları ($r= 0,322$; $p<0,01$), okul terki ($r= 0,607$; $p<0,01$) ve madde kullanımı ($r= 0,735$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir korelasyon ilişkisi tespit edilmiştir.

Fiziksel İhmal ile riskli davranışlardan antisosyal davranış ($r= ,702$; $p<0,01$), alkol kullanımı ($r= 0,540$; $p<0,01$), sigara kullanımı ($r= 0,281$; $p<0,01$), intihar eğilimi ($r= 0,477$; $p<0,01$), beslenme alışkanlıkları ($r= 0,242$; $p<0,01$), okul terki ($r= 0,610$; $p<0,01$) ve madde kullanımı ($r= 0,717$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir korelasyon ilişkisi tespit edilmiştir.

Duygusal İhmal ile riskli davranışlardan antisosyal davranış ($r= ,369$; $p<0,01$), alkol kullanımı ($r= 0,322$; $p<0,01$), sigara kullanımı ($r= 0,275$; $p<0,01$), intihar eğilimi ($r= 0,520$; $p<0,01$), beslenme alışkanlıkları ($r= 0,126$; $p<0,01$), okul terki ($r= 0,380$; $p<0,01$) ve madde kullanımı ($r= 0,275$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı, doğru orantılı ve zayıf şiddette bir korelasyon ilişkisi tespit edilmiştir.

Cinsel İstismar ile riskli davranışlardan antisosyal davranış ($r= ,657$; $p<0,01$), alkol kullanımı ($r= 0,546$; $p<0,01$), sigara kullanımı ($r= 0,277$; $p<0,01$), intihar eğilimi ($r= 0,488$; $p<0,01$), beslenme alışkanlıkları ($r= 0,163$; $p<0,01$), okul terki ($r= 0,565$; $p<0,01$) ve madde kullanımı ($r= 0,669$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir korelasyon ilişkisi tespit edilmiştir.

ÇÇT Toplamı ile riskli davranışlardan antisosyal davranış ($r= ,769$; $p<0,01$), alkol kullanımı ($r= 0,619$; $p<0,01$), sigara kullanımı ($r= 0,398$; $p<0,01$), intihar eğilimi ($r= 0,658$; $p<0,01$), beslenme alışkanlıkları ($r= 0,288$; $p<0,01$), okul terki ($r= 0,654$; $p<0,01$) ve madde kullanımı ($r= 0,721$; $p<0,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir korelasyon ilişkisi tespit edilmiştir.

Son olarak da kaçınma ve kaygı davranışları ile riskli davranışlar arasındaki ilişkiler incelendiğinde bütün alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı, doğru orantılı ve zayıf şiddette korelasyon ilişkileri tespit edilmiştir ($p<0,01$).

Tablo 8. Araştırma ölçme araçlarının birbirleri arasındaki istatistiksel anlamlı ilişkileri

	Kaçınma	Kaygı	Duygusal İstismar	Fiziksel İstismar	Fiziksel İhmal	Duygu İhmal	Cinsel İstismar	ÇÇT Toplam	Antisosyal Davranışlar	Alkol Kullanımı	Sigara Kullanımı	İntihar Eğilimi	Beslenme Alışkanlıkları	Okul Terkleri	Madde Kullanımı
Kaçınma	1	,175**	,503**	,439**	,417**	,461**	,346**	,517*	,435**	,321**	,263**	,499**	,255**	,362**	,369**
Kaygı		1	,287**	,230**	,193**	,210**	,199**	,269*	,300**	,200**	,228**	,467**	,233**	,234**	,155*
Duygusal İstismar			1	,850**	,705**	,609**	,652**	,916*	,726**	,571**	,440**	,680**	,347**	,589**	,640**
Fiziksel İstismar				1	,763**	,480**	,663**	,897*	,769**	,612**	,379**	,575**	,322**	,607**	,735**
Fiziksel İhmal					1	,514**	,694**	,865*	,702**	,540**	,281**	,477**	,242**	,610**	,717**
Duygusal İhmal						1	,380**	,709*	,369**	,322**	,275**	,520**	,126*	,380**	,274**
Cinsel İstismar							1	,810*	,657**	,546**	,277**	,488**	,163**	,565**	,669**
ÇÇT Toplam								1	,769**	,619**	,398**	,658**	,288**	,654**	,721**
Antisosyal Davranışlar									1	,707**	,516**	,644**	,457**	,706**	,770**
Alkol Kullanımı										1	,631**	,518**	,384**	,547**	,691**
Sigara Kullanımı											1	,463**	,490**	,470**	,437**
İntihar Eğilimi												1	,490**	,562**	,480**
Beslenme Alışkanlıkları													1	,437**	,339**
Okul Terkleri														1	,660**
Madde Kullanımı															1

**= p<0,01

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını araştırmaktır. Gençlerin medeni durumunun, bağlanma boyutlarıyla; anne-baba eğitim düzeylerinin, çocukluk çağı travmalarıyla ve bağlanma boyutlarının riskli davranışlarla ilişkileri analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucu çeşitli bulgulara erişilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde bulgular tartışılacaktır.

Elde edilen bulgular incelediğinde erkeklerin kadınlara göre daha yüksek oranda riskli davranışlar sergiledikleri görülmektedir. Özellikle antisosyal davranışlar, alkol ve sigara kullanımında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. ($p<0,05$) Literatüre baktığımızda araştırmamızın sonucunu destekler nitelikte kaynaklar bulunmuştur. Serdar Körük'ün üniversite öğrencileriyle yaptığı bir araştırmada, erkek öğrencilerin asilik şemalarının, kadın öğrencilere oranla 4 kat daha fazla olduğuna dair bulgulara rastlanmıştır. (Körük, 2017,s.63) Başka bir araştırmada, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha çok riskli davranışlarda buldukları ortaya koyulmuştur. Erkek öğrencilerin daha yüksek puanla kadın öğrencilere göre fark oluşturan riskli davranışların; sigara ve madde kullanımı, okulu terk etme, antisosyal davranışlar olduğu belirlenmiştir. (Fırat ve ark. 2016, s.174) Kaynak gösterilen ikinci araştırmanın puan sonuçları, bu araştırmanın puan sonuçlarıyla aynı ölçüde istatistiksel olarak anlamlıdır. Kadın ve erkek öğrenciler arasında ($p<0,05$) oranında bir fark vardır. Erkek öğrencilerin, kadın öğrencilere oranla daha fazla riskli davranışlar sergilemesinde toplumsal cinsiyet normlarının ve cinsiyete bağlı yetiştirilme tarzlarının büyük ölçüde etkisi olduğu düşünülmektedir.

Riskli Davranışlar alt boyutları kapsamında elde edilen anlamlı ortalama farklılıkları incelendiğinde, evli olan gençlerin riskli davranışlarda bulunma düzeylerinin çok düşük olduğu tespit edilmiştir. Bütün anlamlı farklılıklarda sevgilisi veya cinsel partneri olan katılımcılar en yüksek ortalama skora sahipken, evli katılımcılar en düşük ölçek skorlarına sahiptir. Literatürü incelediğimizde araştırma sonucumuzu destekler nitelikte kaynaklar olduğu görülmektedir. Evli bireylerin daha az antisosyal davranışlarda buldukları ve depresyona girme olasılıklarının daha düşük olduğu, evlilik ve uyumun olumsuz davranışları düzenleyici etkisi olduğu

desteklenmektedir. (Yaşar, 2009,s.105) Evliliğin kişilere yüklemiş olduğu bireysel ve toplumsal sorumlulukların etkisiyle ve eşle kurulan duygusal bağ nedeniyle riskli davranışlarda bulunma oranının düşük olduğu düşünülmektedir. Kişilerin günlük yaşantılarındaki problemleri ve keyif verici deneyimlerini paylaşabilecekleri birisinin olması ve hissedilen duyguların aktarılabilmesi kişiyi rahatlattığı gibi, özellikle gergin zamanlarında antisosyal davranışlarda bulunmasını engelleyici bir durum olduğu bilinmektedir.

Riskli davranışlar alt boyutlarından; yasaklı madde ile alkol kullanımı, antisosyal davranışlar, intihar eğilimi ve olumsuz beslenme alışkanlıkları ile anne eğitim seviyesi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ortalama farklılık tespit edilmiştir. ($p<0,05$) Annesi lise mezunu olan katılımcılar riskli davranışlar açısından en yüksek ölçek ortalamalarına sahipken, anne eğitim durumu okuryazar olan katılımcı grubunun ölçek ortalamaları en düşük seviyede bulunmuştur. Yapılan bir araştırmadan anne eğitim durumunun antisosyal davranışlar üzerinde etkili olmadığı, özellikle şiddet eğilimine dair bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür. (Çetinkaya, 2013,s.30) Bu kaynak araştırma bulgusunu desteklememektedir. Araştırma sonucunu destekler nitelikte kaynaklara ulaşılamamıştır.

Elde edilen bulguların sonucunda baba eğitim durumu ile gençlerin riskli davranışlarda bulunması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Baba eğitim durumunun gençlerin riskli davranışlarda bulunması arasında bir ilişki yoktur. Sonraki araştırmalarda farklı örneklemelerle değerlendirildiğinde, farklı bulgulara erişilebileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada bağlanma boyutlarının cinsiyete göre farklılıkları incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Cinsiyet ve bağlanma faktörü üzerine yapılan araştırmalarda değişken sonuçlara rastlanmaktadır. Bazı çalışmalarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla kaçınan bağlandıkları görülürken, farklı çalışmalarda ise kadınların erkeklere göre fazla korkulu bağlandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerine yönelik yapılan bir araştırma, bu çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir cinsiyetler arasında bağlanma ile ilgili bir fark bulunamamıştır. (Çelikkaleli & Avcı, 2016,s.113) Kadın ve erkeklerin bağlanma boyutlarının farklı olmasının nedeni toplumsal cinsiyete dayalı yetiştirilme tarzlarının olabileceği düşünülmektedir. Erkek çocuklarına fiziksel ve duygusal olarak daha sert ve otoriter davranılırken, kız çocuklarına daha hassas davranılması gibi faktörlerin

bağlanma boyutlarına etki edebileceği düşünülmektedir. Araştırmaların örneklem gruplarının ve jenerasyon farklılıklarının sonuçlara etki edeceğinden, başka bir çalışmada farklı sonuçlara ulaşılabilir.

Medeni durumun ise bağlanma boyutları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir. ($p < 0,05$) Bu farklılıklar detaylandırıldığında, bekâr veya boşanmış kişilerin kaçınma alt boyutu en yüksek ortalama skora sahipken, evli katılımcıların en düşük ortalama skora sahip oldukları görülmektedir. Sevgilisi veya cinsel partneri olan katılımcıların kaygı alt boyutu en yüksek skora sahipken, evli katılımcıların en düşük kaygı boyutu ortalama skoruna sahip oldukları tespit edilmiştir. Yapılan bazı araştırmalar, bulguların sonuçlarını destekler niteliktedir. Bireyin kendine ve başkalarına ilişkin yakınlık kurabilme temsili olarak görülen bağlanma biçimleri, insan hayatına rehberlik etmektedir. Literatürün de desteklediği gibi güvenli bağlanan kişilerin, evliliklerinde uyumlu oldukları görülmektedir. (Kıslak & Çavuşoğlu, 2006,s.66) Sümer ve Güngör'ün (1999) yılında yaptıkları bir çalışmada ise saplantılı ve korkulu bağlananların ayrılık kaygıları ile yalnızlıktan hoşlanmama durumlarının benzer seviyede olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma bulgularına bakıldığında, sevgilisi ve cinsel partneri olan katılımcıların kaygı alt boyutlarının yüksek olmasını açıklar niteliktedir. Diğer taraftan, evli kişilerin kaçınma ve kaygı boyutlarının fark edilir derecede düşük seviyede bulunması daha sağlıklı ve güvenli bağlanabildikleri için düzenli ve uzun soluklu ilişkiler sürdürebildiklerini açıkça göstermektedir. Araştırma bulgularının sonuçları beklenildiği gibi gelmiştir.

Anne-baba eğitim durumu ile bağlanma boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Önceki çalışmalar tarandığında da böyle bir bulguya rastlanılmamıştır. Bu alanda farklı çalışmalarda, farklı sonuçlara erişilebilir.

Cinsiyet farklılıklarıyla çocukluk çağı ruhsal travmaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu araştırma sonucunda fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismar bulgularının küçük bir farkla erkeklerde kadınlardan daha fazla olduğu görülmüştür. Farklı çalışmalara bakıldığında, erkeklerin kadınlara oranla ciddi bir farkla çocukluk çağı ruhsal travma puanlarının daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür. (Güneri Yöyen, 2017,s.275) başka bir çalışmada ise, erkek çocuklarının kız çocuklara göre daha fazla travmatik yaşantıları olduğu ancak bazı spesifik durumlarda kız çocuklarının da travmatik yaşantı derecelerinin yüksek çıkabildiği üzerinde durulmuştur. Özellikle aile içi şiddete yönelik travmatik yaşantıların farklılık

gösterdiğinden bahsedilmiştir. (Duman,s.525) Başka bir araştırma sonucunda ise kadınların çocukluk çağında daha fazla cinsel istismara maruz kaldığı görülürken erkeklerin, kadınlara göre daha çok ihmal ve duygusal istismar yaşadıkları görülmüştür. Bu sonucun yaşadığımız toplumda yaramazlık yapan çocuklara ceza vermek amacıyla farklı disiplin yöntemlerinin kullanıldığını (Oral 2001) ve toplumun, kültürün etkisine dayanarak erkek çocuklarının daha fazla yaramazlık yaptığı algısıyla, daha çok fiziksel ve duygusal istismar maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır. (Topuz,2022, s.130) Yapılan 150 çalışmanın sonucuna göre erkeklerin kadınlara oranla daha çok riskli ve antisosyal davranışlarda buldukları görülmüştür. (Brynes ve ark. 1999) Araştırmanın yapıldığı, bölge, kurum, yaş ortalaması gibi değişkenlerin etki ettiği düşünülmektedir. Cinsiyetlere yönelik farklı yaklaşım şekillerinin bu sonuçlara etki ettiği düşünülmektedir. Kadın ve erkeklerin çocukluktan itibaren toplumsal cinsiyet normalarına göre yetiştirildiği göz önünde bulundurulduğunda sonuçlar şaşırtıcı değildir.

Medeni durum ve çocukluk çağı ruhsal travmaları arasında anlamlı bir ortalama farklılık bulunmuştur. Çocukluk çağı travmalar ortalaması düşük olan kişilerin evli olduğu görülürken, bekâr veya cinsel partneri olan kişilerin çocukluk çağı travmalar ortalamasının anlamlı derece yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tencer tarafından yapılan bir araştırmada duygusal istismar mağduru olan kişilerin, duygusal istismar geçmişi olmayan kişilere göre ilişki kurarken yakınlıktan kaçındıkları, sosyal ilişkilerinde yetersizlikler yaşadıkları görülmüştür. (Durmuşoğlu & Yıldırım Doğru, 2006,s.243) Wolynn, ailesinde olumsuz davranışlara maruz kalmış kişilerin bu davranışları kendi hayatında da devam ettirme olasılığının yüksek olduğunu söylemiştir. Araştırma sonucunu destekler nitelikte kaynaklar bulunmuştur. Buradan yola çıkarak travma kaynaklı yaşanan örselenme, güvensizlik duygularının etkisiyle ikili ilişkilerde güvene dayalı birliktelik kurmanın ve duyguları ifade etmenin zor olabileceği görülmektedir.

Anne eğitim durumu ile çocukluk çağı travmalarından; fiziksel istismar ve duygusal istismar arasında anlamlı bir ortalama farklılık olduğu görülmüştür. ($p<0,05$) Annesi lise mezunu olan katılımcılar en yüksek ölçek ortalamalarına sahipken, annesi okur-yazar grubu ise en düşük ölçek ortalamalarına sahiptir. Araştırma sonucunu destekleyecek ya da yanlışlanabilirliğini gösterecek çalışmalar bulunamamıştır.

Baba eğitim durumu ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir fark ortalaması tespit edilememiştir. Çocukluk çağı travma oranının özellikle erkek katılımcılarda yüksek oranda olması ve erkek çocuk-baba ilişkisi göze alınarak değerlendirildiğinde, araştırma sonucunda olması muhtemel gözüyle bakılan unsurlardan biri baba eğitim durumunun çocukluk çağı travmalarıyla ilişkili olması yönündeyken, böyle sonuçlanmamıştır. Baba eğitim durumu ile çocukluk çağı travmaları arasında ilişki bulunamamıştır. Araştırma alt sorusuna cevap alınamamıştır. Geçmiş çalışmalarda da bu sonucu destekleyecek ya da farklılık ortaya koyabilecek bulgulara da ulaşılamamıştır. Farklı araştırmalardan değişik sonuçlar alınabilir.

Çocukluk çağı travmaları ile kaçınan ve kaygılı bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Çocukluk çağında duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve cinsel istismar gibi travmatik yaşantıları olan gençlerin kaçınmacı bağlanma boyutuna sahip oldukları ortalama şiddette ve doğru orantılı olarak bulunmuşken; kaygılı bağlanma boyutuna sahip olan gençler için bu oran zayıf şiddette ve doğru orantılı olarak bulunmuştur. Konuya ilişkin yapılan araştırmalar incelendiğinde, geçmişte yaşanan ruhsal travmalar sonucunda kayıtsız ve saplantılı bağlanma stilleri arasında ilişki olduğu, travmanın boyutu ne kadar ağırsa, güvensiz bağlanma stillerinin o kadar aktive olduğu görülmüştür. (Çağatay, 2014,s.113) Başka bir araştırmada, korkulu bağlanma ve çocukluk çağı ruhsal travmalarından cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal arasında anlamlı ve bir ilişki bulunmaktadır. (Gençoğlu, 2021) Araştırma bulguları ile yapılan çalışmaların çoğunluğu örtüşmektedir. Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmak, bağlanma stillerini etkilemektedir. (Hocaoğlu,2018) Yapılan başka bir araştırmada; duygusal ve fiziksel ihmal ile fiziksel ve duygusal istismarın kaygılı ve kaçınan bağlanmaya etki ettiği görülmektedir. (Çelebi & Polat, 2019,s.32) Travmalar sonlandıktan sonra da etkilerini sürdürmektedir, Travmalar sonucu oluşan öz güven eksikliği, güvensizlik ve değersizlik duyguları, kişilerin ikili ilişkilerinde bağ kurarken zorlanmalarına neden olmaktadır. Yaşadığı travmalar sonucunda duygularını dışa vuramayan, kendini iyi ifade edemeyen ya da bastırıldığı duygular yüzünden kendini yanlış ifade eden kişiler ilişkilerinde kaçınan davranmakta, kendi kişilik potansiyellerini yansıtamamaktadırlar. Elde edilen sonuçlar araştırma hipotezini doğrular niteliktedir, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırma sonucunda çocukluk çağı travmaları ve riskli davranışlar arasında anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir ilişki bulunmuştur. Yapılan bir araştırmadan elde edilen bulgulara göre, gençlik döneminde riskli davranışların olasılığını arttıran etmenlerden biri çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmış olmaktır. Geçmişinde cinsel istismara yönelik ruhsal travması olan kişilerin alkol madde kullanım oranlarının daha yüksek olduğu ve cinsel hayatlarında korunmayı tercih etmediklerine yönelik araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. (Eker & Yılmaz, 2016,s.33) Başka bir araştırmanın sonuçlarına göre ise duygusal ve fiziksel ihmal ile fiziksel tacize maruz kalmanın, alkol kullanımıyla doğrudan ilişkisi olduğu sonucuna erişilmiştir. (Seyfeli & Şener, 2022) Araştırma bulgularının sonuçlarına bakıldığında çocukluk çağı travmaları toplam verilerinden elde edilen bulgularda antisosyal davranışlarda bulunmak, sigara, yasaklı madde ve alkol kullanmak, okul terki, sağlıksız beslenme alışkanlıkları gibi riskli davranışlar alt başlıklarının tamamıyla, travmatik yaşantılar arasında ilişki vardır. İstismar yaşayan kişilerin ise riskli davranışlarda bulunma yönünden daha fazla risk altında oldukları görülmektedir. Kaynakların tamamı araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Travmatik geçmişi olan kişilerin özellikle antisosyal davranışlarda daha dürtüsel olduğu, duygularını gösteremedikleri ve alkol-madde kullanımının daha yaygın olduğu bilinmektedir. Araştırmanın, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki vardır hipotezi doğrulanır niteliktedir.

Araştırma sonucunda kaçınan ve kaygılı bağlanma boyutları ile riskli davranışlar arasındaki ilişkiler incelendiğinde bütün alt boyutlar arasında anlamlı ve doğru orantılı, zayıf şiddette bir ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen sonuç araştırma hipotezini doğrular niteliktedir. Görgün ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada bağlanma biçimleri ile riskli davranışlar alt boyutundan olan madde kullanımı arasındaki ilişki incelenmiş, yasaklı madde kullanmayan kişilerin, yasaklı madde kullanan kişilere oranla ilişkilerinde daha güvenli bağlar kurdukları görülmüştür. (Morsünbül & Çok, 2011,s.565) Morsünbül'ün bağlanma ver riskli davranışlar üzerine yapmış olduğu bir araştırmada, bağlanma stillerinin riskli davranışlar açısından farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucuna göre olumsuz bağlanma stiline sahip gençlerin, olumlu bağlanma stiline sahip gençlere göre daha fazla riskli davranışlarda buldukları görülmüştür. Kişilerin bağlanma şekilleri yaşantıları için çok büyük önem taşımaktadır. Fark ederek ya da etmeyerek hayatlarını

bağlanma şekillerine göre yaşarlar, bu yaşantıların getirileri güvenli bağlanma kapsamında çok iyi şekillenebileceği gibi; olumsuz bağlanma biçimleriyle riskli davranışların alt başlıklarından tamamı açısından kötü deneyimlere de neden olabilmekte, hem kişinin yaşam kalitesini hem de toplumsal huzuru bozabilecek sonuçlar oluşturabilmektedir. Araştırma hipotezi olan bağlanma boyutları ve riskli davranışlar arasındaki ilişki, çalışma sonucuyla desteklenmektedir.

Yapılan araştırmalar evren ve örnekleme göre şekillendiğinden grupların yaşı, jenerasyonları, yetişme tarzları, içinde büyüdükleri aile ve çevre gibi faktörler göz önünde bulundurulduğunda ve buna göre seçilen gruplarla çalışmalar yapıldığında daha farklı sonuçlara ulaşılabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ

Bu çalışmada çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış genç yetişkinlerin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir;

1.Cinsiyeti erkek olan katılımcıların, kadın katılımcılara oranla daha fazla riskli davranışlarda buldukları ve riskli davranışlar sergileme eğiliminde olduklarına dair anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

2.Medeni durumu bekâr ve boşanmış olan katılımcıların, kaçınma boyutları arasında yüksek ortalamada anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

3.Medeni durumu evli olan katılımcıların kaçınma boyutları en düşük ortalamadadır ve anlamlı bir seviyede ilişki bulunmuştur.

4.Medeni durumu sevgilisi veya cinsel partneri var olan katılımcıların, kaygı boyutu en yüksek seviyede ve anlamlı bir ilişki içinde bulunmuştur.

5.Medeni durumu evli olan katılımcıların kaygı boyutu en düşük seviyede ve anlamlı bir ilişki içinde bulunmuştur.

6. Medeni durumu evli olan katılımcıların çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki en düşük seviyede ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

7.Medeni durumu, sevgilisi veya cinsel partneri var olan katılımcıların çocukluk çağı travmaları arasında yüksek oranda anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

8.Medeni durumu sevgilisi veya cinsel partneri var olan katılımcıların riskli davranışları arasında yüksek ortalamada anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

9.Medeni durumu evli olan katılımcıların riskli davranışları arasında en düşük ortalamada anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

10.Anne eğitim durumu ile çocukluk çağı travmaları arasında yüksek ortalamada anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

11. Anne eğitim düzeyi lise mezunu olan katılımcıların çocukluk çağı travmaları arasında en yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

12. Anne eğitim düzeyi okur-yazar olan katılımcıların çocukluk çağı travmaları arasında en düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

13. Baba eğitim düzeyi ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

14. Baba eğitim düzeyi ile riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

15. Baba eğitim düzeyi ile bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

16. Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile bağlanma boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

17. Kaçınma bağlanma boyutu ile çocukluk çağında yaşanan fiziksel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal ile cinsel istismar için ortalama şiddette doğru orantılı bir ilişki tespit edilmiştir.

18. Kaygılı bağlanma boyutu ile çocukluk çağı travmalarından duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmal, fiziksel istismar, cinsel istismar zayıf şiddette ve doğru orantılı bir ilişki tespit edilmiştir.

19. Çocukluk çağı travmaları ile riskli davranışlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

20. Çocukluk çağı travmalarından duygusal istismar ile, riskli davranışlardan antisosyal davranışlar, alkol ve sigara kullanımı, yasaklı madde kullanımı, intihar eğilimi, olumsuz beslenme alışkanlıkları ile okul terki maddeleri arasında anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir ilişki tespit edilmiştir.

21. Çocukluk çağı travmalarından fiziksel istismar ile riskli davranışlardan antisosyal davranış, alkol kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi, olumsuz beslenme alışkanlıkları, madde kullanımı, okul terki maddeleri arasında anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir ilişki tespit edilmiştir.

22. Çocukluk çağı travmalarından fiziksel ihmal ile riskli davranışlar arasından antisosyal davranış, sigara ve alkol kullanımı yasaklı madde kullanımı, okul terki,

intihar eğilimi, olumsuz beslenme alışkanlıkları maddeleri arasında anlamlı, doğru orantılı ve orta şiddette bir ilişki olduğu görülmüştür.

23. Çocukluk çağı travmalarından duygusal ihmal ile riskli davranışlardan antisosyal davranış, sigara ve alkol kullanımı, yasaklı madde kullanımı, intihar eğilimi, okul terki, olumsuz beslenme alışkanlıkları maddeleri arasında anlamlı, doğru orantılı ve zayıf şiddette bir ilişki tespit edilmiştir.

24. Çocukluk çağı travmalarından cinsel istismar ile riskli davranışlar arasından antisosyal davranış, alkol kullanımı, madde kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi, olumsuz beslenme alışkanlıkları gibi maddeler arasında anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir ilişki tespit edilmiştir.

25. Çocukluk çağı ruhsal travmaları toplamı ile riskli davranışlardan antisosyal davranış, alkol kullanımı, madde kullanımı, sigara kullanımı, intihar eğilimi, olumsuz beslenme alışkanlıkları, okul terki maddeleri arasında anlamlı, doğru orantılı ve ortalama şiddette bir ilişki tespit edilmiştir.

26. Bağlanma boyutlarından kaçınma ve kaygılı bağlanma ile riskli davranışlar arasında anlamlı, doğru orantılı ve zayıf şiddette bir ilişki tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına bakıldığında çocukluk çağı travmalarının bağlanma boyutlarını ve riskli davranışlarda bulunmayı etkilediği görülmüştür. Aynı şekilde bağlanma boyutları ve riskli davranışlar arasında da anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Buradan yola çıkarak, çocukluk çağı travmalarının alt başlıkları ve riskli davranışların alt başlıkları her yaş grubuna göre ayrı ayrı değerlendirilerek öncelikle milli eğitim bakanlığının desteğiyle velilere ve öğrencilere ilk okullarda, liselerde, üniversitelerde alanında uzman kişiler tarafından eğitici seminerler verilerek ebeveynlerin, çocukların ve gençlerin bilgilendirilmeleri ve farkındalık kazanmaları sağlanabilir. Bu noktada çocukları ve gençleri bilgilendirmek riskli davranışları engellemek ya da en aza düşürmek için ilk adım olabilir.

Üniversite öğrencilerine ilgili üniversitenin uzman psikoloğu tarafından travmalar ve riskli davranışlar üzerine hazırlanmış yıllık programlarla bilgilendirme seminerleri düzenlemenin faydalı olacağı ve olumsuz alışkanlıklar için farkındalık kazandırabileceği, bu alışkanlıkları önleyici olabileceği düşünülmektedir. Bu bilgilendirme programlarından önce güz dönemi başında riskli davranışlar üniversite formu üzerinden anket çalışması gerçekleştirilerek öğrencilerin hangi riskli davranışlarda ortalama farklılık gösterdiği bulgularına erişildikten sonra ihtiyaca uygun seçilen konulara ağırlık vermek ve bu konu üzerine çalışmalar yapmak sürecin daha işlevsel geçmesini sağlayabilir. Aynı şekilde üniversite içerisindeki panolarda yayınlamak için riskli davranışlar üzerine bilgilendirici metinler hazırlamak da öğrencilerin dikkatini çekebilir.

Üniversitede çalışan psikolog sayısının az olduğu düşünülmektedir. Hem akademisyen olarak çalışan hem de danışmanlık yapan öğretim görevlilerinin iş yükü fazla olduğundan ve danışmanlık hizmetlerinin yetersiz olmasından kaynaklı öğrencilerin psikolojik danışmanlık biriminden yeterince verim alamadığı görülmektedir. Bu noktada yapılabilecek iyileştirmelerle, psikolojik danışmanlık biriminde görevli olan psikolog sayısının artırılmasıyla daha fazla öğrenciye erişmenin ve psikolojik danışmanlık hizmeti sunmanın çeşitli olumsuz davranış ve yaşantıların önüne geçebileceği düşünülmektedir. Psikolojik danışmanlık hizmetiyle travmatik yaşantıları olan öğrencilerin fark edilmesi ve gerektiğinde klinik alanda destek almalarının sağlanmasıyla eğitim ve sosyal hayat kalitelerinin artacağı, aile ve sosyal ilişkilerinin düzene gireceği; aynı zaman riskli davranışlarda bulunma olasılıklarının da oldukça azalacağı düşünülmektedir.

Bu noktada öğrencilerin ebeveynlerini bilgilendirmek de önem taşımaktadır, gençler üzerindeki olası olumsuz alışkanlıkları fark edebilmeleri adına her eğitim seviyesine göre kolay ve anlaşılır şekilde bilgilendirici eğitimlerin verilmesi yararlı olacaktır. Bu eğitimlerin düzenlenebilmesi için sosyal hizmet bakanlığının desteği ile belirlenen ilçelerin belediyeleri ve muhtarlıklarıyla ortak bir çalışma yürütülerek, öğrenci ebeveynlerine ulaşılabilir ve mahalle mahalle seminerler düzenlenebilir.

Araştırma İstanbul'da yaşayan 18-25 yaş arası 250 genç üniversite öğrencisiyle yapıldığından oldukça sınırlıdır. Sonraki araştırmalarda yaş aralığı ve kişi sayısı daha geniş tutularak ortalama farklılıkların daha fazla görüleceği çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıbelli, D., & Özkan, İ. (2020). Üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 6(2),241-248.
- Ainsworth, M., & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. Kişilik gelişimine etolojik bir yaklaşım] *Amerikan Psychologist* (46), 333-341.
- Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). Patterns of Attachment: A psychological study of the strange situation. [bağlanma stilleri: garip durumun bir psikolojik çalışması] 1978, *Psychology Press Classic Editions*, 1, 127-171
- Akcanbaş, M. (2022). *Travma Ve Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayınları. 1
- Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim Ve Psikoloji Dergisi 1* (2), 169-184.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı . *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi 1*, 95-119.
- Alikaşifoğlu, M. (2008). Ergenlerde davranışsal sorunlar. *Adolesan Sağlığı II. Sempozyum Dizisi*, 55.
- Alptekin, K., Duyn, V., & Demirel, S. (2006). Adıyaman'da intihar girişimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7(3),150-156.
- Antalyalı, Ö. L., Dumlupınar, M., & Özkul, A. S. (2017). Yetişkin bağlanma stillerinin örgütsel güven ve örgütsel bağlılığa etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi*, 21(4),1679-1702.
- Apaydın, H., Özdemir, Ş., & Ünal, A. (2016). İntihar girişiminde bulunan bireylerde bazı değişkenlerle intihar girişimi riski. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(7), 10-46.
- Arıcı, A., & Yaman, Ö. M. (2021). Gençlerde alkol kullanımı ve kültürel yapının bağımlılığa etkisi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 5(2), 71-89.
- Atamtürk, E., & Yaman, E. (2013). "Türkiye’de çocuğun refahı ve korunması “Kapsayıcı bir yaklaşım arayışı”. Sosyal Hizmet Sempozyumu, 134. Kocaeli: Gündem Çocuk Derneği .
- Atay, İ. M., & Kerimoğlu, E. (2003). Ergenlerde intihar davranışı. *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(3),128-136.

- Atlam, D., Aldemir, E., & Altıntoprak, E. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Riskli Davranışların Yaygınlığı ve Madde Kullanımı ile İlişkisi. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*,(30), 287-298.
- Aydemir, T. (1994). Cinsin istismara maruz kalan çocukların adli tıp açısından incelenmesi ve korunması. *doktora tezi*. İstanbul üniversitesi adli tıp enstitüsü,
- Aydın, İ. (2019). Türkiye'de çocuk istismarı, çocuk istismarını önleyici sosyal politikalar ve Diyarbakır örneği,. *yüksek lisans tezi, gazi üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü*. Ankara.
- Aygen, M., & Açık, Y. (2014). Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 3(3),8-17.
- Bakır, B., Göçgeldi, E., Yabancı, N., & Güleç, M. (2008). Ankara'da iki kız öğrenci yurdunda kalan öğrencilerin beslenme alışkanlıkları. *Gülhane Tıp Dergisi*,i 50, 102-109.
- Baysal, A. (1993). Gençliğin beslenme sorunları. *Aile Ve Toplum Dergisi*, 3, 97-108.
- Berber, Ç. (2018). Bağlanma stilleri, psikolojik iyi oluş ve sosyal güvende hissetme:aralarındaki ilişki ne? *Bayburt eğitim fakültesi dergisi*, 13(25), 27-40.
- Bowlby, J. (2021). *Kaybetme* (2. b.). (N. Nırven, & N. Diner, Çev.) İstanbul: *Pihan Yayıncılık*.
- Boyacıoğlu, İ., & Sümer, N. (2011). Bağlanma boyutları, otobiyografik bellek ve geçmiş kabul etme. *Türk psikoloji dergisi*, 26(67), 105-118.
- Bulut, F., & Akbaş, T. (2012). Ergenlerde görülen kural dışı davranışların aile işlevselliği ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 21(2), 337-352.
- Crenshaw, D. A., & Steward, A. (2019). D. Bıyıklı, & B. Tuncel içinde, *Oyun Terapisi: Kapsamlı Teori ve Uygulama Rehberi*. İstanbul: *Apamer Psikoloji Yayınları*. 129
- Çağatay, S. E. (2014). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Arel Üniversitesi, İstanbul
- Çakıcı, E., Çakıcı, M., & Kolay, S. (2009). Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(1),40-47.
- Çakşak, A. (2018). Ergenlerde Cinsel Eğitim. *Journal Of Institute Of Economic Development And Social Researches* 11, 498-504.

- Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı ve Duygulanım Düzenleme Stratejilerinin Depresyonla İlişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* , 1(3), 240-255.
- Çelebi, B., & Polat, A. (2019). Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının, yetişkin bağlanma stillerinin ve iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 29-34.
- Çelik, F. G., & Hocaoğlu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir Gözden Geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi* 8(4),
- Çelikkaleli, Ö., & Avcı, R. (2016). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rollerine göre bağlanma biçimlerinin incelenmesi. *Bilgisayar Ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(7),107-125.
- Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Dergisi*, 1(2), 21-43. doi:10.7816
- Dalgar, G., Civil, F., Savaş, E., & Şahin, A. (2020). Erken çocuklukta bağlanma: John Bowlby ve Mary Ainsworth açısından incelenmesi. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*.5(1), 85-92.
- Demirağ, M. F. (2017). Bağlanma teorisinin kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2),76-90.
- Demirel, B., & Atalar, U. (2017). Child sexual abuse and processing of victims related to the event. [Çocuklukta cinsel istismar ve olayla ilgili mağdurlar] *Journal of Current Researches on Social Sciences*. 7(3), 222-232 doi: 10.26579
- Demirkapı, E. Ş. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi.
- Doğan, E. (2021). *Travma Modeli; Psikolojik Travma Nedir?* web makalesi <https://www.ercumentdogan.com/yazilar/travma-modeli-psikolojik-travma-nedir?>
- Doğaner, G., Bilgiç, D., Doğaner, A., Umut, F., Kürk, H., & Çelik, E. (2011). 15-49 yaş arası kadınların acil kontrasepsiyona ilişkin bilgi ve tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi hemşirelik yüksek okulu dergisi*, 4(4),159-164.
- DSÖ. (2006). Preventing child maltreatment a guide to taking action and generating evidence. *World Health Organization and International Society for Prevention of child abuse and neglect*.
- Duman, A. (tarih yok). Çocuğa yönelik şiddetin sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 525-536. Issn: 1307-9581

- Durmuşoğlu, N., & Yıldırım Doğru, S. (2006). Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 237-246.
- Ecevit, H. B. (2019). *Üniversite öğrencilerinde alkol kullanımı ve intihar eğilimi arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kıbrıs:Doğu Akdeniz Üniversitesi
- Eker, İ., & Yılmaz, B. (2016). Risk alma davranışı: çocukluk çağı travmaları ve benlik saygısı temelinde bir değerlendirme. *Klinik psikiyatri dergisi*, 19(1), 27-36. DOI: 10.5505/kpd.2016.02996
- Erbay, A., & Kolburan, Ş. G. (2018). Riskli ergen davranışlarında anne-baba eğitim düzeyleri ile okul sistemi dışında kalmanın etkileri. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 32(1), 27-44.
- Ergün, G., & Aktaş, S. (2009). ANOVA modellerinde kareler toplamı yöntemlerinin karşılaştırılması. *Kafkas Üniversitesi veteriner fakültesi dergisi*, 15(3), 481-484.
- Evirgen, N., & Gözün, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (3), 2446-2454.
- Evren, H. (2008). *Trakya Üniversitesi öğrencilerinin riskli sağlık davranışları ve sağlık hizmeti kullanımları.*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Edirne:Trakya üniversitesi
- Fırat, S., Yoldaşcan, E., Ayabakan, D., Dağlıoğlu, N., & Gülmen, M. (2016). Üniversite öğrencilerinde risk alma davranışları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Adli Tıp Bülteni Dergisi*, (3), 172-176.
- Gençoğlu, D. (2021). Çocukluk çağı travmaları, bağlanma stillei ve cinsel tutumlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi
- Gençtanırım Kurt, D. (2014). Riskli davranışlar ölçeği üniversite formu: geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları. *Eğitimde Ve Psikolojide Ölçme Ve Değerlendirme Dergisi* (5) 1, 24-34.
- Görgün, S. (2009). *Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencilerinde madde kullanımı ve anne babaya bağlanma biçimleri ile İlişkisi*. yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi
- Günçe, G. (1991). *Çocuğun Cinsel İstismarı, Çocuk İstismarı Ve İhmali. 1. Ulusal kongresi*. ankara.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 268-284. doi.10.24289

- Herman, J. (2021). *Travma Ve İyileşme* .(Çev.Tamer Tosun) İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Hökelekli, H. (2007). Çocuk ve gençlerde şiddet olgusu ve önlenmesine yönelik öneriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*,(14)5, 61-78.
- Işıl Çetin, Ö. (2016). *Genç erişkin erkeklerde şiddet eğilimi ve psikolojik durum ile ilişkisi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi
- Karagöz, O. (2011). *Üniversite çağındaki ergenlerin cinsel bilgi, tutum ve davranışları 2008-2010*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne:Trakya Üniversitesi
- Kardaş, Ö., Kardaş, B., & Bıldik, T. (2018). Gençlerde okul reddi davranışı: buzdağının görünen ucu. *Türkiye Klinikleri Dergisi*, 4(2), 159-167.
- Kesebir, S., Özdoğan, S., & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi* 3(2), 322-323.
- Keskin, G., & Çam, O. (2007). Bağlanma süreci: ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 23 (2) , 148-149.
- Kışlak, Ş., & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Araştırmaları Dergisi*,9(9), 61-68.
- Kokurcan, A., & Özsan, H. (2012). Travma kavramının psikiyatri tarihindeki seyri. *Kriz Dergisi*,20(1), 19-24.
- Korkmazer, B., Dönmez, B., & Şahin, E. M. (2021). Üniversite öğrencilerinde alkollü araç kullanma davranışı ce ilişkili riskli davranışlar. *The Journal of Turkish Family Physician*, 12(3), 135-141.
- Köknel, Ö. (2001). *Kimliğini arayan gençliğimiz* (352). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köroğlu, E., & Güleç, C. (1997). *Psikiyatri temel kitabı* (s. 299-305). içinde Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Körük, S. (2017). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışların ortaya çıkmasında yordayıcı bir etken olarak uyumsuz şemaların telafileri. *Nesne psikoloji dergisi*, 5(9), 55-68. DOI: 10.7816
- Kulaksızoğlu, A. (2020). *Ergenlik sikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuyumcu, B. (2011). Evli Kişilerde gestalt temas biçimleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,3(5), 57-70.

- Küçükkaraca, N., & Albayrak, H. (2016). Çocuğa yönelik cinsel istismar ve hegemonik erkeklik algısı: neden sonuç ilişkisi üzerine bir tartışma. *Sosyal Bilimler Dergisi* 19 (1), 85-104.
- Majidova, F., & İpek, M. (2020). Bağlanma stili ile evliliğe yönelik tutum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aydın sağlık dergisi*, 6(1), 57-78.
- Morsümbül, Ü., & Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar dergisi* 3(3), 553-570.
- Nacar, E., & Gökkaya, F. (2019). Bağlanma ve maternal bağlanma konusunda bir derleme. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi* 1(1), 50-56.
- Oflaz, F. (2015). Travma yaşamış ergen ve gençlerin ele alınmasında çocuk-ergen ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği uygulamaları. *Türkiye Klinikleri J Psyciatr Nurs-Special Topics*, 1,(2), 46-51
- Orak, S., Akgün, S., & Orhan, H. (2006). Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının araştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* (2)13, 5-11.
- Ögel, K., Eke, C., Erdoğan, N., Taner, S., & Erol, B. (2005). İstanbul'da gençler arasında cinsellik araştırması raporu. *Yeniden Yayın*, 16 2-8.
- Özer, M. (2003). Sigara alışkanlığı. *Aİle Ve Toplum Dergisi*.6(2), 1-4
- Özer, Y. (2017). Psikolojik travmanın insanlık tarihi kadar eski tarihi. *The Journal of Social Science* (2), 104-117.
- Özmen, S. (2004). Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 37(2), 27-39.
- Öztürk, E. (2018). *Psikotarih Travma Ve Dissosiyasyon*. Turkuaz Akademi.
- Öztürk, E., Türel, F., & Oğur, E. (2020). Psikotarih ve bağlanma kuramı,. *Psikotarih* (1), 63-71.
- Öztürk, O., & Uluşahin, A. (2020). *Ruh Sağlığı Ve Bozuklukları* (s. 349-355). içinde İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Paslı, F. (2020). Çocuğa yönelik fiziksel istismar. *Sosyal Politika Ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi* 1 (1), 60-72.
- Pelendecioğlu, B., & Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel İstismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 53-55.
- Polat, O. (2021). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı-1*. (204) Ankara: Şeçkin Yayıncılık.

- Sargin, N., & Aktan, M. (2016). Sonsuz acı:psikolojik travma. *Eğitim ve psikolojiden yansımalar* (6). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Sertler, Ş. (2002). *Kronik hastalık tanısı konmuş hastanede yatan 6 yaş üstü çocuklarda duygusal ihmal ve istismarın incelenmesi*. yayınlanmamış yüksek lisans tezi İstanbul: Marmara Üniversitesi .
- Seyfeli, E. B., & Şener, Ö. (2022). Yetişkinlerde madde bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki,. *Bağımlılık Dergisi*, 23 (4), 73-482.
- Solmuş, T. (2010). *Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Soysal, A., Bodur, Ş., İşeri, E., & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8:88-89.
- Subaşı, N. G. (2020, 02 19). Çocukluk dönemi bağlanma stillerinin yetişkin iletişimindeki etkisi. *The Turkish Online Journal of Design*, 10(2), 147-162. doi:10.7456
- Sungur, Z. (2018). *İntihar olgusunun sosyal ve demografik değişkenler açısından değerlendirilmesi*. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2-14. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi* 21 (57), 1-22.
- Sümer, N., & Boyacıoğlu, İ. (2011). Bağlanma boyutları, otobiyografik bellek ve geçmiş kabul etme. *Türk Psikoloji Dergisi* 26 (67), 105-118.
- Şahin, N. H., & Yaka, A. İ. (2010). Yakın ilişkilerde yaşantılar envantesi'nin (YIYE-1) kendilik algısı, olumsuz otomatik düşünceler ve psikopatolojik belirtiler bağlanmada incelenmesi. *Türk Psikoloji Yazıları* 13 (26), 64-76.
- Şanlıer, N., Konaklıoğlu, E., & Güçer, E. (2009). Gençlerin beslenme bilgi, alışkanlık ve davranışları ile beden kütle indeksleri arasındaki ilişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 29(2), 333-352.
- Şar, V., Öztürk, E., & İcikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Dergisi* 32 (4), 1054-1063.
- T.C Sağlık Bakanlığı; Anne Çocuk Sağlığı Ve Aİle Planlaması Genel Müdürlüğü. (2007). Gençlik danışmanlık ve sağlık hizmet merkezler, CSÜS Eğitim Modülü. *Türkiye Üreme Sağlığı Programı*, 261-263. file:///C:/Users/HP/Downloads/_Ekutuphane_kitaplar_gen adresinden alındı
- Taner, Y., & gökler, b. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35:82-86.

- Thompson, R. (2006). Erken Dönemde Bağlanma Ve Sonraki Gelişim Üzerindeki Etkileri. (M. Sayıl, & G. Özdikmenli Demir) *Türk Psikoloji Bülteni*, 12 (38) 113.
- Topuz, İ. (2022). *Üniversite öğrencilerinin, çocukluk çağı travma yaşantıları, cinsel mite inanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet rolü stersi düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi
- Tıraşçı, Y., & Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*.34(1), S.70-74
- Tuğay, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi beden algısı ve beslenme durumunun saptanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Biruni Üniversitesi
- Türkiye Psikiyatri Derneği*. (tarih yok). Türkiye Psikiyatri Derneği: <https://psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/28/travma-sonrasi-stres-bozuklugu>. adresinden alındı
- Tüzün, O., & Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji. *Düşünen Adam Dergisi* 19 (1), 24-39.
- Ulukoca, N., Gökgöz, Ş., & Karakoç, A. (2013). Kırklareli Üniversitesi öğrencileri arasında sigara, alkol ve madde kullanım sıklığı. *Fırat Tıp Dergisi*, 18(4), 230-234.
- Ulusoy, D., Özcan, N., & Görgün, A. (2005). Ergenlik döneminde intihar algısı: lise son sınıf gençliği örneği. *Hacettepe Üniversitesi edebiyat Fakültesi Dergisi* 22 (1), 259-270.
- Uslu, F. (2017). *Yükseköğretimde okul terkinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi
- Uysal, A., & Bayık Temel, A. (2009). Şiddet karşıtı eğitim programının öğrencilerin çatışma çözüm, şiddet eğilimi ve şiddet davranışlarına yansımaları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1 (12), 21-30
- Ünal, F. (2008). Ailede çocuk istismarı ve ihmali. *Türkiye sosyal araştırmalar dergisi* 1 (1), 2008, S.9-18
- Ünsal, Ş., Taşçı, E., Şen, S., Bolsoy, N., & Sevil, Ü. (2012). Üniversite öğrencilerinin cinsellik ve aile planlaması yöntemleri konusundaki bilgi, görüş ve uygulamaları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* (1), 13-25.
- Vardar, Z. (2019). *Yetişkinlerde öz şefkat düzeyi ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi
- Yalçın, N. (2011). *Türkiye'de çocuk istismarı ve çözüm önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Yaman, E., & Atamtürk, E. (2013). Çocuk hakları ihlali ve çocuğun ekonomik istismarı. *Türkiye’de çocuğun refahı ve korunması “kapsayıcı bir yaklaşım arayışı”*. Kocaeli: Gündem Çocuk Derneği sosyal hizmet sempozyumu. ISBN: 978-9944-0486-5-1
- Yarcı, F. (1999). Bağımsız ve bağımlı örneklemeler için t-testi uygulamasında statistica paket programının kullanılması. *Uludağ Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 12(1), 35-40.
- Yaşar, F. (2009). İlköğretime devam eden öğrencilerin anne-çocuk ilişkisini kabul ve reddedici algılama düzeyinin annenin evlilik doyumu ve evlilik uyumu düzeyiyle ilişkisi,. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi
- Yıldız, M. (2012). Bağlanma kuramı açısından yaşlılık dönemine genel bir bakış. *Cumhuriyet üniversitesi fen-edebiyat fakültesi sosyal bilimler dergisi* 36(1), 3-18.
- Yıldızhan, E. (2017). Bağlanma teorisi ve bağlanma bozukluklarına genel bir bakış. *Anadolu Kliniği Dergisi* 22(1), 66-71.
- Yılmaz, U., & Bayat, M. (2005). Oto tamirhanelerinde çalışan çocuk işçilerin sağlıklarını koruyucu davranışları ile iş ortamı ve çalışma koşullarının değerlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14, 37-45
- Yönet, E., Çalık, F., Yaşartürk, F., & Çimen, K. (2016). Lise öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımları ile saldırganlık şiddet eğilimlerinin incelenmesi. *Uluslararası Spor Kültürü Ve Bilim Dergisi*, 4(1), 368-382.

EKLER

ARAŞTIRMA ANKETLERİ

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1- Cinsiyetiniz: () Kadın - () Erkek

3- Medeni Durum:

() Evli

() Bekar

() Boşanmış

() İliőkim var

() Cinsel partnerim var

4- Annenizin Eğitim Durumu:

() Okur yazar

() İlk okul mezunu

() Orta okul mezunu

() Lise mezunu

() Üniversite mezunu

() Yüksek lisans ve üzeri

5- Babanızın Eğitim Durumu:

() Okur yazar

() İlk okul mezunu

() Orta okul mezunu

() Lise mezunu

- Üniversite mezunu
- Yüksek lisans ve üzeri

Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖÜF)

Kendini İfade Etme Ölçeği		Her	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
Sevgili Öğrenciler, Aşağıda yer alan maddelerden size en uygun düşen seçeneği (X) ile işaretleyiniz.						
1	Ağız kavgası yaptığım olur.					
2	Küfürlü konuştuğum olur					
3	Başkalarına ait eşyalarını izinsiz olarak aldığım olur.					
4	Eğlence olsun diye arkadaşlarımın canını acıtmaktan hoşlanırım.					
5	Hakkımı kavga ederek savunurum.					
6	Biriyle tartıştığımda ağızma geleni söylerim.					
7	Arkadaşlarıma kafeteryadan zorla bir şeyler ısmarlatırım.					
8	İnsanların kusurlarını yüzlerine vurmaktan çekinmem.					
9	Etrafımdakilere verdiğim zararı umursamam.					
10	İnsanları sinirlendirmek hoşuma gider.					
11	Alkol kullandığımda rahatladığımı hissederim.					
12	Cesaretimi toplamak için alkol aldığım olur.					
13	Eğlence mekânlarına gidip alkol alırım.					
14	Bir kutlamada alkol almadan eğlenmeyeceğimi düşünürüm.					
15	Çevremdeki kişiler onaylamasa da alkol kullanmaktan çekinmem.					
16	Alkol almak için para bulurum.					
17	Alkol teklif edildiğinde hayır diyemem.					
18	Arkadaşlarıma uymak için alkol kullanırım.					
19	Kontrolümü kaybedecek kadar alkol aldığım olur.					
20	Sigara kullanıyorum.					
21	Yakın arkadaşlarımın bir kısmı sigara içer.					
22	Sigara içmek istediğimde kendime engel olamam.					
23	Sigara almak için param vardır.					
24	Bir sorunla karşılaştığımda hemen sigara içmek isterim					
25	Nargile içmekten keyif alırım.					
26	Evde/yurtta sigara içebilirim.					
27	Canım sıkıldığında sigara içerek rahatlarım					
28	Kendimi değersiz hissederim.					
29	Kendime güvenim yoktur.					
30	Sabahları mutsuz bir şekilde uyanırım.					
31	Sorunlarım karşısında kendimi çaresiz hissederim.					

32	Yaptığım hiçbir şeyden keyif almam.					
33	Kendimi yalnız hissederim.					
34	Hayattan bıkmış durumdayım.					
35	Karamsar biri olduğumu düşünürüm.					
36	Geleceğe ilişkin hedeflerimi gerçekleştiremeyeceğimi düşünüyorum.					
37	Hayatın bana vereceği hiçbir şey olmadığını düşünürüm.					
38	Beni hayatta tutmaya yetecek değerlere sahip değilim.					
39	Kendimi bu dünyaya ait hissetmediğim olur.					
40	Satın aldığım yiyeceklerin sağlıklı olmalarından çok lezzetli olmalarına önem veririm.					
41	Gazlı içecekleri severim.					
42	Fastfood yiyecekler tüketmeyi tercih ederim					
43	Abur cubur yemekten hoşlanırım.					
44	Çoğunlukla ev dışında yemek yerim.					
45	Yediklerimin bende oluşturabileceği sağlık sorunlarını önemsemem.					
46	Sağlıklı beslenme konusunda yeterli bilgiye sahip değilim.					
47	Yediklerimin besin ve sağlık değerlerini dikkate almam.					
48	Okulu bırakıp biran önce evlenmek istediğim olur.					
49	Arkadaşlarımın birçoğu yükseköğretime devam etmezler.					
50	Okuldan ayrılıp bir an önce bir işte çalışmaya başlamak istediğim olur.					
51	İyi bir iş bulduğumda okulu bırakmaktan çekinmem.					
52	Esrar ya da benzeri bir maddeyi kullanırım.					
53	Rahatlamak için bağımlılık yapıcı maddeleri kullanırım.					
54	Bugüne kadar bağımlılık yapan maddeleri kullandığım olur.					
55	Yakın arkadaşlarım arasında uyuşturucu madde kullananlar var.					
56	Uyuşturucu maddeler kullanılan ortamlara rahatlıkla girerim.					
57	Yaşadığım olumsuzlukları unutmak için madde kullandığım olur.					
58	Sadece heyecan yaşamak için uyuşturucu madde kullanırım.					
59	Arkadaş grubum madde kullanmama karşı çıkmaz.					
60	Merakımı gidermek için uyuşturucu madde kullandığım olur.					

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE)

		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.							
2	Terk edilmekten korkarım.							
3	Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatım.							
4	İlişkilerim konusunda çok kaygılıyım.							
5	Birlikte olduğum kişi bana yakınlaşmaya başlar başlamaz kendimi geri çekiyorum.							
6	Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları umursadığım kadar umursamayacaklarından endişelenirim							
7	Romantik ilişkide olduğum kişi çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.							
8	Birlikte olduğum kişiyi kaybedeceğim diye çok kaygılanırım.							
9	Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.							
10	Genellikle, birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim.							
11	Birlikte olduğum kişiye yakın olmayı isterim, ama sürekli kendimi geri çekerim.							
12	Genellikle birlikte olduğum kişiyle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onları korkutup benden uzaklaştırır.							
13	Birlikte olduğum kişilerin benimle çok yakınlaşması beni gerginleştirir							
14	Yalnız kalmaktan endişelenirim.							
15	Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda oldukça rahatımdır.							
16	Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.							
17	Birlikte olduğum kişiyle çok yakınlaşmaktan kaçınmaya çalışırım.							
18	Birlikte olduğum kişi tarafından sevildiğimin sürekli ifade edilmesine gereksinim duyarım.							

19	Birlikte olduğum kişiyle kolaylıkla yakınlaşabilirim.							
20	Birlikte olduğum kişileri bazen daha fazla duygu ve bağlılık göstermeleri için zorladığımı hissedirim.							
21	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım							
22	Terk edilmekten pek korkmam							
23	Birlikte olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.							
24	Birlikte olduğum kişinin bana ilgi göstermesini sağlayamazsam üzülür ya da kızarım							
25	Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.							
26	Birlikte olduğum kişinin bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.							
27	Sorunlarımı ve kaygılarımı genellikle birlikte olduğum kişiyle tartışırım.							
28	Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissedirim.							
29	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanmakta rahatımdır							
30	Birlikte olduğum kişi istediğim kadar yakınımda olmadığında kendimi engellenmiş hissedirim.							
31	Birlikte olduğum kişilerden teselli, öğüt ya da yardım istemekten rahatsız olmam.							
32	İhtiyaç duyduğumda birlikte olduğum kişiye ulaşamazsam kendimi engellenmiş hissedirim.							
33	İhtiyaç duyduğumda birlikte olduğum kişiden yardım istemek işe yarar.							

34	Birlikte olduğum kişiler beni onaylamadıkları zaman kendimi gerçekten kötü hissedirim.							
35	Rahatlama ve güvencenin yanı sıra birçok şey için birlikte olduğum kişiyi ararım.							
36	Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm							

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-28)

		1. Hiçbir zaman	2. Nadiren	3. Kimi zaman	4. Sık olarak	5. Çok sık
1	Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.					
2	Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum					
3	Ailemdelikler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.					
4	Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.					
5	Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.					
6	Yırtık, sökükle ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım					
7	Sevdiğimi hissediyordum.					
8	Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.					
9	Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.					
10	Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.					
11	Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu					
12	Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.					
13	Ailemdelikler birbirlerine ilgi gösterirlerdi					
14	Ailemdelikler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi					
15	Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.					
16	Çocukluğum mükemmeldi					
17	Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.					
18	Ailemde birisi benden nefret ederdi.					
19	Ailemdelikler kendilerini birbirlerine yakın hissedirlerdi.					

20	Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi					
21	Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.					
22	Benim ailem dünyanın en iyisiydi.					
23	Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı					
24	Birisi bana cinsel tacizde bulundu					
25	Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.					
26	İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.					
27	Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.					
28	Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.					

EK-E

	ETİK KURUL KATILIMCILAR İÇİN BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	Doküman No	ET.FR.06
		Yayın Tarihi	09.07.2018
		Revizyon Tarihi	-
		Revizyon No	00
		Sayfa Sayısı	01

Sizi, **İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu**'ndan __ / __ / ____ tarih ____ sayı ile izin alınan* ve Buse Akyollu tarafından yürütülen " Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinin bağlanma boyutları ve riskli davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına sahiptir. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır.

*İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulundan izini alındıktan sonra doldurularak kullanılacaktır.

Araştırmanın Amacı	Çocukluk çağında ruhsal travmaya maruz kalmış olmanın bağlanma stillerine etkileri ve bu etkilerin riskli davranışları ile ilişkisi araştırılacaktır. Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır, çocukluk çağı ruhsal travmaları ile riskli davranışlar arasında bir ilişki var mıdır, bağlanma stilleri ve riskli davranışlar arasında bir ilişki var mıdır hipotezlerinin araştırılması amaçlanmıştır.
Araştırmanın Yöntemi	Araştırma 18-25 yaş arası üniversite öğrencisi kadın-erkek genç yetişkinlerle yapılacaktır, anket soruları Google docs uygulaması üzerinden hazırlanarak, gönüllülere whatsapp ve telegram uygulamaları üzerinden link halinde iletilecektir. Gönüllüler, anket sorularını telefonlarından ve bilgisayarlarından istedikleri ortamda cevaplayabileceklerdir. Toplamda 134 soruluk, 15 dk'lık bir anket çalışmasıdır. Toplanan veriler Google drive üzerinde kayıt olacak araştırmacının kişisel şifreli bilgisayarında saklanacaktır. Araştırmada, 'çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği', 'yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri', 'riskli davranışlar ölçeği üniversite formu' ve araştırmacı tarafından hazırlanan beş soruluk kişisel bilgi formu kullanılacaktır.
Araştırmanın Öngörülen Süresi (Başlama ve Bitiş Tarihi)	25.09.2022 / 09.12.2022
Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı	250
Araştırmanın Yapılacağı Yerler	İstanbul Gelişim Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi öğrencileriyle whatsapp ve telegram uygulamaları üzerinden yapılacaktır.
Görüntü ve/veya ses kaydı alınacak mı?	Evet ☐ Hayır ☒

Tablo katılımcıların anlayabileceği biçimde, akademik dil kullanılmadan yazılacaktır.

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

Araştırma yürütücüsü(Tez çalışmalarında Danışman tarafından imzalanacaktır.)

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Katılımcı

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

Velayet veya Vesayet Altındaki Katılımcılar için Veli/Vasi

Adı ve Soyadı		Tarih ve İmza
Adres ve telefonu		

	ÖZGEÇMİŞ FORMU	Doküman No	ET.FR.05
		Yayın Tarihi	09.07.2018
		Revizyon Tarihi	-
		Revizyon No	00
		Sayfa Sayısı	01

A.KİŞİSEL BİLGİLER

A.1	Adı ve Soyadı: Buse Akyollu
A.2	Doğum tarihi ve yeri: [Redacted]
A.3	Görev yeri: [Redacted]
A.4	İletişim bilgileri: [Redacted]

B.EĞİTİM BİLGİLERİ

B.1	Mezun olduğu Üniversite/Fakülte: İstanbul Gelişim Üniversitesi İktisadi İdari Ve Sosyal Bilimler Fakültesi
B.2	Akademik unvan (varsa): [Redacted]

C.YAYINLAR:
--